Ազգ

Azg
armenian daily

Մայիս 15
Շաբաթ
1993

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Գ տարի, թիվ 91 (342)
գինը 10 ռ.
դասիչ 69149

Երեւան 375010
Հանրապետության 47

հեռ. 581841, ֆաքս 562941
տելեքս 243266 CPIRI SU

Բալկաններ

Եվրոպան սպասում է սերբերի պատասխանին

Մ. Նահանգների պաշտպանության նախարարությունում վերջին ուղղում ներն են կատարվում սերբական իրեստանում, հաղորդակցության միջոցներին, էլեկտրակայաններին ու ճանապարհներին օդային հարվածներ հասցնելու համար, քանի որ ամերիկացիները համոզ ված են, որ ՆԱՏՕ-ում իրենց դաշնակից ները նպատակ չունեն վերացնելու բոսնիացի իսլամների նկատմամբ եւ կիրառվող զինամատակարարման արգելքը։ Իրենց հերթին եվրոպական երկրները ե րեկ աչխույժ ջանքեր գործադրեցին սեր բերին ստիպելու համար, որ այսօրվա համար նախատեսված հանրաքվեից ա ռաջ իսկ հավանություն տան Վենս Օուեն ծրագրին։ Այս կապակցությամբ երեկ Բելգրադում հավաքված սերբ ներ կայացուցիչները միաձայն դրական պատասխան տվեցին այդ ծրագրին։

Ռազմական գծերի վրա բոսնիացի սերբերը երեկ շարունակում էին «մաք րագործել» հյուսիսարեւելքում գտնվող Բրչկո քաղաքը, հրդեհելով կողքի իսլա մական գյուղերը, մինչ Մոստարում, հա կառակ հայտարարված հրադադարին, իսլամ եւ խորվաթ ուժերը շարունակում էին քաղաքները քաղաքին տիրապետե լու համար։ ■

Ղարաբաղի հարց

Եռակողմ խորհրդակցություններ. Տեր-Պետրոսյանը տալիս է իր գնահատականը

Դեռ երեկ Անկարայում տված մամուլի ասուլիսում Թուրքիայի արտգործնախարար Հիքմեթ Չեթինը հայտարարեց, թե Բաքուն ու Երեւանը կողմ են ռուս-թուրք-ամերիկյան միջնորդությանը եւ միայն Ղարաբաղն է, որ դեմ է Քելբաջարից զորքերի դուրս բերելուն։ Իհարկե, Չեթինը չէր կարող «տեղյակ չլինել» ԼՂՀ ինքնապաշտպանական ուժերի Քելբաջարից մասնակիորեն դուրս գալու ծրագրին եւ հետեւաբար հիմնական նպատակն այն էր, որ Մոսկվայում սկսված ռուս-թուրք-ամերիկյան խորհրդակցություններում Ղարաբաղը կրկին ներկայացվի որպես անհաշտ կողմ։ Իրենց հերթին Ղարաբաղի ներկայացուցիչները թեեւ հերքում են այդ խորհրդակցություններում իրենց մասնակցության հնարավորությունը, բայց մեզ հասած տվյալների համաձայն, ԼՂՀ ՊՊԿ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանն արդեն ժամանել է Մոսկվա։ Հակառակ դրան, Ռուսաստանի արտգործնախարարությանը մոտ կանգնած աղբյուրներից տեղեկացանք, որ Ադրբեջանի պատվիրակությունը ընդհանրապես հրաժարվել է մասնակցել որեւէ խորհրդակցության, պատճառաբանելով, թե իրենք տվել են դրական պատասխան եւ որեւէ խոսակցության կարիքը չունեն։ Մյուս կողմից, քննարկման դրված հայկական կողմի առաջարկները դժվար թե միակողմանիորեն ընդունվեն, եթե այդ խորհրդակցություններին չմասնակցի Հայաստանի ներկայացուցիչ Դավիթ Շահնազարյանը։ Ավելին, Ռուսաստանը, որը հակված է եռակողմ միջնորդությունը տապալելու եւ նոր նախաձեռնությամբ հանդես գալու դիրքին, ամեն ինչ կանի, որպեսզի թուրք-ամերիկյան խմբին ապացուցի խնդրի լուծման մեջ իր հեգեմոն դերը՝ ի չիք դարձնելով այդ երկրների միջնորդությունը։ Այս տեսակետից Հայաստանը հայտնվում է ոչ այնքան դյուրին իրավիճակում, երբ մեր կողմից արված յուրաքանչյուր անզգույշ կամ դրսից հրահրված քայլ կարող է իրավունք տալ ԱՄՆ-ին կամ Թուրքիային օրինականացնել Ադրբեջանին ցույց տրվող օգնությունը։ Ինչեւէ, երեկ Մոսկվայում սկսված եռակողմ խորհրդակցությունները, որոնց մասնակցում են Ռուսաստանի ԱԳՆ հատուկ հանձնարարությունների գծով դեսպան Վլադիմիր Կազիմիրովը, ԱՄՆ նախագահի ներկայացուցիչ Ջեկ Մարեսկան, Թուրքիայի ԱԳՆ ներկայացուցիչ Վոլքան Վուրալը, ինչպես նաեւ ԵԱՀԽ Մինսկի խմբի փոխնախագահ Մարիո Սիկան, կրկին կանդրադառնան ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման խնդիրներին, հաշվի առնելով ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի 822-րդ բանաձեւի կատարման ընթացքը, Հայաստանի եւ Ղարաբաղի առաջարկությունները եւ շրջանում ստեղծված փաստական իրավիճակը։ Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը երեկ ժամանելով Մոսկվա, լրագրողներին հայտնեց, թե ընդունում է եռակողմ նախաձեռնությունը, բայց Երեւանն ունի մի քանի դիտողություններ։ Նրա խոսքերով, այդ նախաձեռնության մեջ չկա կրակի դադարեցումը եւ խաղաղությունն ապահովող վստահելի երաշխիքներ։ Նախագահը նաեւ նշել է, թե այս փուլում հայկական կողմը չի բարձրացնում Լեռնային Ղարաբաղի կարգավիճակի հարցը, նկատի ունենալով նախ լուծել վերը նշված հարցերը, եւ հետո միայն մնացյալը։

Ա. Հ.

ԱՊՀ

ՆԱԽԱԳԱՀՆԵՐԸ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄ

Հաջորդ հանդիպումը Երեւանում՝ հուլիսի 16-ին։ Իսկապե՞ս Երեւանում

Երեկ Մոսկվայում բացվեց ԱՊՀ երկրների ղեկավարների արտահերթ հանդիպումը, որը նվիրված էր Համագործակցության սահմաններում ավելի կուռ տնտեսական կապերի հաստատմանն ու դրանց վերաբերյալ նոր փաստաթղթերի ընդունմանը։ Մոսկվա ժամանած ԱՊՀ ղեկավարների կարծիքներից կարելի է եզրակացնել, որ առանց բացառության բոլոր երկրների նախագահները կողմ են «տնտեսական համագործակցությանը», բայց սեփական խմբագրություններով։ Ուկրաինայի նախագահ Կրավչուկը կողմ է «տնտեսական ասոցիացիային» կամ «ԱՊՀ անդամ երկրների ընդհանուր շուկայի մասին պայմանագրին», իսկ Մոլդովայի նախագահ Միրչա Սնեգուրի կարծիքով, «միություն» բառի փոխարեն ավելի նպատակահարմար է օգտագործել «տնտեսական ընկերակցություն» արտահայտությունը։ Նույն միտքն է արտահայտել նաեւ Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը, որը նշել է, թե Հայաստանը Ռուսաստանի, Ղազախստանի, Ուզբեկստանի եւ Բելառուսի հետ կազմում է ԱՊՀ միջուկը, եւ բոլոր կառուցողական պահերը կապված են այդ երկրների հետ։ Տեր-Պետրոսյանը հայտարարել է նաեւ, թե ինքը կողմ է համագործակցություն, ընկերակցություն, համակարգում բառերին, քան «ինտեգրացիային»։ Սակայն, որքան էլ ցանկալի չլինի, Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինն իր եզրափակիչ ելույթում նշեց «տնտեսական ինտեգրացիայի» կարեւորությունը եւ հայտնեց, որ միայն 1993 թվականի ընթացքում ԱՊՀ երկրները պետք է ընդունեն 25 փաստաթուղթ։ Երեկվա հանդիպման ավարտին նախագահները ստորագրել են հռչակագիր ԱՊՀ երկրների տնտեսական ինտեգրացիոն մարմնի ստեղծման մասին։ Թուրքմենստանի նախագահ Նիյազովը հայտնել է, թե ինքը չի ստորագրել, դեմ լինելով «տնտեսական միություն» տերմինին։ Միաժամանակ նշենք, որ տնտեսական միության ստեղծման փաստաթղթերը պետք է պատրաստվեն մինչեւ հուլիսի 1-ը, քննարկվեն ԱՊՀ երկրներում եւ կոլեկտիվ անվտանգության եւ մյուս ռազմական պայմանագրերի հետ միասին ներկայացվեն ԱՊՀ նախագահների հերթական հանդիպմանը, որը տեղի կունենա հուլիսի 16-ին Երեւանում։

Երեկ նախագահները ստորագրել են նաեւ փաստաթղթեր ԱՊՀ համակարգող-խորհրդակցական կոմիտե եւ գործադիր քարտուղարություն ստեղծելու մասին։ Վերջինիս ղեկավար է նշանակվել Իվան Կորոչենյան։ Իսկ ԱՊՀ տնտեսական դատարանի նախագահ է նշանակվել Բելառուսի արդարադատության նախարար Լեոնիդ Դաշուկը։

«Ազգ»

Սահմաններ

ՔԱՐՈԶՉԱԿԱՆ «ՄԱՐՏԵՐ» ՆԱԽԻՋԵՎԱՆԻ ՇՈՒՐՋ

Երեկ եւ նախորդ գիշեր իրադրությունը Հայաստանի սահմանամերձ շրջաններում համեմատաբար հանգիստ է եղել։ Այս մասին հաղորդում են Հայաստանի պաշտպանության նախարարության լրատվական ծառայությունից։ Նախիջեւանի տարածքից կարճատեւ գնդակոծության են ենթարկվել միայն Արարատի շրջանի Սեւակավան գյուղի հայկական պաշտպանական դիրքերը։ Իրենց հերթին ադրբեջանական աղբյուրները հաղորդում են, թե իբր երեկ եւ նախորդ գիշեր Հայաստանի տարածքից հրետակոծվել է Նախիջեւանի Սադարակ ավանը, որի հետեւանքով վիրավորվել է երեք մարդ։

Միաժամանակ Սնարք գործակալությունը հաղորդում է, թե Հայաստանի պաշտպանության նախարարության լրատվական ծառայությունից տարակուսանք են հայտնել մայիսի 13-ին Ադրբեջանի արտգործնախարարության տարածած այն հայտարարության վերաբերյալ, թե իբր վերջին օրերին Հայաստանի տարածքից զանգվածային հրետակոծության են ենթարկվել Նախիջեւանի սահմանամերձ քաղաքներն ու գյուղերը։ Այդ հայտարարության կեղծ բնույթի մասին է վկայում հենց միայն այն հանգամանքը, որ մինչ այդ ադրբեջանական զանգվածային լրատվության միջոցները ոչ մի անգամ Հայաստանի տարածքից Նախիջեւանի զանգվածային հրետակոծությունների մասին տեղեկություններ չեն հաղորդել։

Ըստ նույն աղբյուրների, անկախ դիտորդների կարծիքով, պաշտոնական Բաքուն ամեն կերպ ջանում է Նախիջեւանի Ինքնավար Հանրապետությանը ներքաշել հակամարտության մեջ։ Պատճառներից մեկն այն է, որ Նախիջեւանի ղեկավար Հեյդար Ալիեւը տարաձայնություններ ունի Ադրբեջանի նախագահ Էլչիբեյի հետ եւ խուսափում է Հայաստանի հետ ուղիղ առճակատումից։ Մյուս կողմից, Հայաստանին դրդելով պատասխան քայլեր ձեռնարկել Նախիջեւանի դեմ, Ադրբեջանը հույս ունի դրանով իսկ Թուրքիայի կողմից համապատասխան արձագանք ստանալ։

«Ազգ»

Ղարաբաղ

Հրետակոծվել են Ասկերանի եւ Մարտունու դիրքերը

Մայիսի լույս 14-ի գիշերը Ադրբեջանի Աղդամի շրջանում տեղաբաշխված հենակետերից զենքի տարբեր տեսակներից, այդ թվում «Գրադ» կայանքներից հրետակոծվել են Ասկերանի շրջանի Ոսկեվազ (Խանաբադ) գյուղի հայկական պաշտպանական դիրքերը։ Նախնական տվյալներով, տուժածներ չկան։ Այս մասին Ստեփանակերտից հաղորդում է մեր թղթակից ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆԸ։ Միաժամանակ գնդակոծվել են Կարմիր Շուկա ավանի պաշտպանական դիրքերը։ Երկու դեպքում էլ ԼՂՀ ինքնապաշտպանության ուժերը հավատարիմ են մնացել իրենց կողմից կրակի միակողմանի դադարեցման որոշմանը եւ ձեռնպահ մնացել պատասխան գործողություններից։

Իրենց հերթին ադրբեջանական աղբյուրները հաղորդում են, թե երեկ եւ նախորդ գիշեր Ղարաբաղի տարածքից հրետակոծվել են Ադրբեջանի Աղդամի եւ Ֆիզուլու շրջանները, որի հետեւանքով իբր Ֆիզուլու շրջանում զոհվել է մեկ եւ վիրավորվել 8 մարդ։ Այս առթիվ Սնարք գործակալությունը հաղորդում է, թե ԼՂՀ լրատվության եւ մամուլի պետվարչությունը վճռականորեն հերքել է քարոզչական նպատակներ հետապնդող նման հաղորդումները։ Պետվարչությունում այն կարծիքին են, թե նման տեղեկություններն Ադրբեջանին անհրաժեշտ են Լեռնային Ղարաբաղի նկատմամբ իրենց ագրեսիվ գործողություններն արդարացնելու համար։ Միաժամանակ ԼՂՀ Գերագույն խորհրդի մամուլի քարտուղար Գեղամ Բաղդասարյանը հայտարարել է, թե ԼՂՀ ինքնապաշտպանության ուժերը սկսել են կազմավորումների մասնակի դուրսբերումը Քելբաջարի շրջանից, սակայն պաշտոնական Բաքուն ոչ միայն պատասխան քայլեր չի ձեռնարկում, այլեւ շարունակում է մարտական տեխնիկայի եւ կենդանի ուժի կուտակումները Ղարաբաղի սահմանների երկայնքով, հրետակոծում խաղաղ բնակավայրերը եւ այլն։ «Ազգ»

Սահման

Հանդիպում հայ-նախիջեւանյան սահմանում

Ինչպես արդեն նախօրոք հաղորդվել էր մամուլում, երեկ օրվա երկրորդ կեսին Հայաստանի եւ Նախիջեւանի սահմանային հատվածում տեղի ունեցավ երկու հանրապետությունների պաշտոնական պատվիրակությունների հանդիպումը։ Հայաստանի պատվիրակությունը գլխավորում էր Գերագույն խորհրդի նախագահի տեղակալ Արա Սահակյանը, Նախիջեւանինը՝ Գերագույն մեջլիսի նախագահ Հեյդար Ալիեւը։ Բանակցությունների նպատակը երկու հանրապետությունների միջեւ իրավիճակի կայունացումն է։

Հայ-ադրբեջանական սահմանի այս հատվածում, որտեղ ամիսներ շարունակ իրադրությունը համեմատաբար հանգիստ էր, վերջին շաբաթվա ընթացքում լարվածությունը կտրուկ կերպով աճել է։

Հանդիպման փաստն ինքնին վկայում է, որ լարվածության աճի պատճառը ոչ այնքան զուտ ռազմական գործողություններն են, որքան Ադրբեջանի ջանքերը՝ Նախիջեւանի Հանրապետությանը նույնպես ներքաշել Հայաստանի հետ լայնածավալ առճակատման մեջ։

«Ազգ»

Աշխարհ

ՄԱԿ-ի պահնորդները հեռանում են Իրաքից

Ծոցի պատերազմից հետո քրդերի պաշտպանության համար Իրաքի հյուսիսում տեղակայված ՄԱԿ-ի 236 պահնորդներից 50-ը երեկ հեռացան երկրից։ Մնացյալը կհեռանան առաջիկա ամիս։ Բաղդադում ՄԱԿ-ի պաշտոնատարներն առնված այդ քայլը բացատրեցին ֆինանսական միջոցների բացակայությամբ։ Մ. Նահանգները դաշնակից մյուս երկրներից պահանջեցին կատարել իրենց ստանձնած ֆինանսական պարտավորությունները նաեւ այս հարցում։

Գերմանական մետաղագործների գործադուլը վերջ գտավ

Դրեզդենում ժողով գումարելով ձեռնարկատերերի հետ, Գերմանիայի արեւելյան շրջանների ծանր մետաղագործական արհեստակցական ընկերությունների պետերը համաձայնվեցին վերջ տալ 12 օր շարունակվող գործադուլներին։ Փոխզիջումային տարբերակով որոշվեց մինչեւ 1993 թ. հանգրվանային կերպով հավասարեցնել Գերմանիայի երկու մասերում գործող համանման ձեռնարկություններում աշխատավորների վարձատրության չափերն ու կյանքի պայմանները։

Պատանդների թիվը կրճատվեց՝ 6 երեխա, 1 ուսուցչուհի

Փարիզյան արվարձաններից մեկում գտնվող մի դպրոցի 20 աշակերտների եւ նրանց ուսուցչուհուն պատանդ պահած զինյալը 24 ժամ տեւած բանակցություններից հետո երեկ ազատ արձակեց երեխաներից 14-ին, շարունակելով պատանդ պահել մնացյալ 6-ին, առավել ուսուցչուհուն (լուրի այլ մանրամասնությունները տեսնել 6-րդ էջում)։

Անդրեոտին կորցրեց իր անձեռնմխելիությունը

Իտալիայի Սենատը (խորհրդարան) նախկին վարչապետ 74-ամյա Ջուլիո Անդրեոտիի նկատմամբ վերացրեց պատգամավորական անձեռնմխելիությունը, դատարանին առիթ տալով ամբողջական հետաքննություն անցկացնել հանցագործ խմբերի հետ նրա ունեցած կապերի շուրջ։ ■

Գերմանիայի ներկայացուցիչն այցելեց ՀՌԱԿ գրասենյակ։ Երեկ ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության գրասենյակ այցելեց Հայաստանում Գերմանիայի Ֆեդերատիվ Հանրապետության ժամանակավոր հավատարմատար Նորբերտ Հայնցը։ ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանի եւ փոխատենապետ Կարեն Կոստանդյանի հետ ունեցած զրույցի ընթացքում վերջիններս ներկայացրին կուսակցության դիրքորոշումը Հայաստանի Հանրապետության ներքին եւ արտաքին քաղաքականության վերաբերյալ։ Առանձնահատուկ ընդգծվեց սահմանադրության ընդունման անհրաժեշտությունը երկրում ժողովրդավարական կարգերի ամրապնդման համար։ Կարեւորվեց հայ-գերմանական հարաբերությունների զարգացման ու խորացման անհրաժեշտությունը։

digitised by A.R.A.R.@

Պատերազմ

ՆԱԽԻՋԵՎԱՆԸ ԿՏՐՈՒԿ ԱԿՏԻՎԱՆՈՒՄ Է

Ո՞ւր է տանում քարոզչական նախապատրաստությունը

Անցած շաբաթ հայ-ադրբեջանական հակամարտության գոտում սկսվեց Հայաստանի հյուսիսարեւելյան շրջանների ուղղությամբ լարվածության կտրուկ աճով՝ այստեղ Ադրբեջանի Ղազախի շրջանի տարածքից սկսեցին հրետակոծվել Իջեւանի շրջանի Կիրանց եւ Բերքաբեր գյուղերի պաշտպանական դիրքերը։ Նման փաստերը վկայում էին, որ Ադրբեջանը պատրաստվում է ռազմական գործողությունների ծանրության կենտրոնը Լեռնային Ղարաբաղից տեղափոխել հայ-ադրբեջանական սահմանային գոտի եւ դրանով իսկ Հայաստանը ներքաշել պատերազմի մեջ, սակայն այն հանգամանքը, որ հյուսիս-արեւելքում գործողությունները լայնածավալ բնույթ չէին կրում, ենթադրել էր տալիս, թե այդ հատվածում հրետակոծությունները նպատակ ունեին պարզապես ուշադրություն շեղել։ Նման ենթադրությունները իրականացան արդեն հաջորդ օրը, երբ մայիսի 10-ին կտրուկ կերպով ակտիվացան Նախիջեւանում տեղաբաշխված ադրբեջանական կազմավորումները՝ զենքի տարբեր տեսակներից հրետակոծելով Եղեգնաձորի շրջանի Խաչիկ եւ Արենի գյուղերի պաշտպանական դիրքերը։ Նույն օրը, դարձյալ Նախիջեւանի տարածքից, մի քանի ժամ շարունակ գնդակոծվեցին նաեւ Արարատի շրջանի Սեւակավան գյուղի պաշտպանական դիրքերը։ Թեեւ բոլոր դեպքերում հայկական ուժերը պատասխան կրակով ստիպել են թշնամուն դադարեցնել կրակը, այնուամենայնիվ մայիսի 11-ին ռազմական ակտիվ գործողությունները հայ-նախիջեւանյան սահմանում վերսկսվել են՝ ադրբեջանական կազմավորումները զենքի տարբեր տեսակներից հրետակոծել են Սիսիանի շրջանի Շաղափ գյուղի պաշտպանական դիրքերը, որի հետեւանքով հայ զինվորներից երեքը վիրավորվել են։

Թեեւ մայիսի 11-ին բանակցություններ են տեղի ունեցել Արարատի եւ Եղեգնաձորի շրջանների եւ Նախիջեւանի Ինքնավար Հանրապետության ղեկավարների միջեւ, այնուամենայնիվ լույս 12-ի գիշերը տանկերից, հետեւակի մարտական մեքենաներից եւ «Շիլկա» կայանքներից հրետակոծվել են նշված շրջանների հայկական պաշտպանական դիրքերը։ Մեր կողմից կրակ է բացվել։ Ընդհանրապես, վերջին շաբաթվա ընթացքում Նախիջեւանի տարածքում նկատվում են ադրբեջանական բանակի մարտական տեխնիկայի եւ կենդանի ուժի մեծ կուտակումներ, ինչը ենթադրել է տալիս, թե առաջիկայում այս ուղղությամբ հնարավոր են լայնածավալ ռազմական գործողություններ։ Կողմնակի կերպով այդ մասին է վկայում նաեւ այն հանգամանքը, որ մայիսի 13-ին Ադրբեջանի արտգործնախարարությունը հանդես է եկել մի հայտարարությամբ, համաձայն որի իբր Հայաստանը վերջին օրերին լայնածավալ հարձակումներ է ձեռնարկում Նախիջեւանի վրա, զանգվածային հրետակոծությունների ենթարկում ինքնավար հանրապետության սահմանամերձ բնակավայրերը, որի հետեւանքով կան մեծաթիվ զոհեր եւ ավերածություններ։ Հայտարարության մեջ ասվում է նաեւ, թե այդ ամենը հերթական անգամ ապացուցում է, որ հայ-ադրբեջանական հակամարտության հիմքում իրականում ընկած է Հայաստանում պետական քաղաքականության մակարդակի հասցված ծավալապաշտությունը, եւ որ Հայաստանը մտադիր չէ իրագործել ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի ընդունած թիվ 822 բանաձեւի պահանջները։ Հայաստանի պաշտպանության նախարարությունից հերքեցին Նախիջեւանի նկատմամբ իբր իրականացվող ագրեսիվ գործողությունների մասին տեղեկությունները՝ հայտարարելով, թե ինչպես հայ-ադրբեջանական սահմանի բոլոր հատվածներում, այնպես էլ Նախիջեւանի ուղղությամբ հայկական ուժերի ձեռնարկած քայլերը միշտ էլ հարկադրված եւ պատասխան բնույթ են կրել։

Կարելի է ենթադրել, որ վերջին շաբաթվա ընթացքում Նախիջեւանի տարածքում տեղաբաշխված ադրբեջանական կազմավորումների ակտիվացումը ոչ միայն ուղղակի հետեւանք է Թուրքիայի կողմից ցուցաբերված եւ ցուցաբերվող ռազմական աջակցության, այլեւ նպատակ է հետապնդում այս ուղղությամբ Հայաստանին դրդել պատասխան քայլերի եւ դրանով իսկ միջազգային հանրության աչքում արդարացնել Թուրքիայի օգնությունը, որն, ինչպես հայտնի է, սահմանակից է Նախիջեւանին եւ վերջինիս դեմ ձեռնարկվող անմիջական ռազմական գործողությունները կարող է դիտել որպես ուղղակիորեն իր շահերին հարվածող քայլ։

Թեեւ անցած շաբաթ Լեռնային Ղարաբաղում լայնածավալ ռազմական գործողություններ չեն արձանագրվել, եւ կողմերը ընդհանուր առմամբ ձեռնպահ են մնացել լուրջ քայլերից, այնուամենայնիվ վերջին օրերին Ադրբեջանի Ֆիզուլու, Ղուբաթլիի եւ Ջեբրայիլի շրջաններում արձանագրվել են կասկածելի զորաշարժեր, ինչը ենթադրել է տալիս, թե ադրբեջանական կողմն առայժմ մտադիր չէ հրաժարվել ղարաբաղյան խնդիրը զենքի ուժով լուծելու ձեւերից եւ լայնածավալ գործողություններ է նախապատրաստում։ Արդեն շուրջ մեկ ամիս է, ինչ այս շրջաններում նկատվում են ադրբեջանական բանակի կենդանի ուժի եւ ռազմական տեխնիկայի (այդ թվում՝ օդուժի) մեծ կուտակումներ։ Հետախուզության տվյալներով, լուրջ կուտակումներ կան նաեւ Գորիսի եւ Կապանի սահմանների ուղղությամբ։ Սա մեկ անգամ եւս ապացուցում է, թե ադրբեջանական բանակի նման նախապատրաստությունները հեռու են զուտ պաշտպանական ուղղվածությունից, եւ Ադրբեջանը կարող է ռազմական գործողություններ սկսել ոչ միայն Ղարաբաղի հարավային շրջանների, այլեւ Կապանի եւ Գորիսի շրջանների, ինչպես նաեւ Լաչինի մարդասիրական միջանցքի ուղղությամբ։

Որպես կանոն, նման քայլերից առաջ ակտիվորեն «գործի է լծվում» ադրբեջանական քարոզչական մեքենան, որը մայիսի 12-ին տարածեց, թե իբր Հայաստանի տարածքից ուժգին հրետակոծության են ենթարկվել Ղուբաթլիի եւ Զանգելանի շրջանների մի շարք սահմանամերձ բնակավայրեր։ Այս ամենը հուշում է, որ առաջիկայում պետք է սպասել ռազմական գործողությունների նոր ակտիվացում, մանավանդ, որ ռուս-թուրք-ամերիկյան եռակողմ միջնորդությանը Ադրբեջանի համաձայնությունն ու Ղարաբաղի վերապահումները չեն բացառում նման զարգացումը։ Եւ թեեւ ԼՂՀ ինքնապաշտպանության ուժերը ոչ միայն աստիճանաբար դուրս են բերվում Քելբաջարի շրջանից, այլեւ միակողմանիորեն դադարեցրել են կրակը, այնուամենայնիվ ադրբեջանական կողմը, դատելով արձագանքներից, դա դիտում է ոչ թե որպես Ղարաբաղի բարի կամքի արտահայտություն, այլ Ադրբեջանի դիվանագիտական հաղթանակ։ Մինչդեռ կասկած չկա, որ նման մոտեցումը չի կարող նպաստել հակամարտության խաղաղ կարգավորմանն ուղղված հետագա քայլերին։

ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Պատերազմ

Կրակ սեփական պատանդների վրա՞

Վերջերս ԼՂՀ ՊՊԿ-ն որոշեց միակողմանիորեն ադրբեջանական իշխանություններին հանձնել Քելբաջարի շրջանի 4 բնակիչների՝ երեք ծերերի եւ 10 ամսական մանկանը, որոնց ադրբեջանական բանակը բախտի քմահաճույքին էր թողել։ Սակայն Ֆիզուլու շրջանի սահմանամերձ Գովշաթլի գյուղից ոչ հեռու մայիսի 13-ի կեսօրին նշանակված հայ-ադրբեջանական հանդիպումը տեղի չունեցավ։ Ի պատասխան ԼՂՀ ներքգործնախարարի տեղակալ, գնդապետ Ալեքսանդր Աղասարյանի եւ «Հելսինկյան նախաձեռնություն-92»-ի Լեռնային Ղարաբաղի կոմիտեի համակարգիչ Կարեն Օհանջանյանի բազմիցս խնդրանքների՝ ադրբեջանցի քաղաքացիներին ուղեկցել Ֆիզուլու շրջանի տարածք, ադրբեջանական ստորաբաժանումները հրետանային եւ գնդացրային կրակ բացեցին հայկական պատվիրակության անդամների վրա։

«Մենք ցնցված ենք սեփական քաղաքացիների նկատմամբ մեր հանրապետության կառավարության անմարդկային վերաբերմունքից, ասաց Քելբաջարի շրջանի 81-ամյա բնակիչ Իսա Նաղիր Օղլի Մուսաեւը։ Այն տպավորությունն է ստեղծվում, թե Լեռնային Ղարաբաղում ավելի շատ են մտահոգված մեր ճակատագրով, քան Ադրբեջանում։ Համոզված եմ, որ համապատասխան ատյաններում խնդրով կհետաքրքրվեին ինձնով, եթե ես հա[illegible] բնակիչից լինեի»։

Կարեն Օհանջանյանի կարծիքով, Բաքվի իշխանությունները դիտմամբ խոչընդոտում են ադրբեջանցի գերիներին Ադրբեջանի Հելսինկյան քաղաքացիական ասամբլեայի հանձնումը՝ նպատակ ունենալով հեղինակազրկել այդ կազմակերպության համակարգող Արզու Աբդուլլաեւային։ Նրա աճող ժողովրդայնությունը, ում ջանքերով ազատվել են ադրբեջանցի շատ պատանդներ, ըստ երեւույթին, խիստ անհանգստություն է առաջացնում Ադրբեջանի պաշտոնական շրջաններում։

Մայիսի 13-ի երեկոյան հայկական պատվիրակությունը ձեռնունայն Քելբաջարի շրջանի քաղաքացիների հետ վերադարձավ Ստեփանակերտ։

ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆ
Ֆիզուլի–Հադրութ–Ստեփանակերտ

Քաղխորհուրդը ի վիճակի է աշխատել։ Երքաղխորհրդի նստաշրջանի երեկվա նիստը հաջողել էր օրենքային թվով պատգամավորների՝ 113 հոգու (նիստն սկսելիս)։ Ըստ երեւույթին նաեւ դրանից ոգեւորված, նրանք որոշում ընդունեցին այսուհետեւ նիստերը ժ. 11-ի փոխարեն սկսել ժ. 10-ին եւ ավարտել ժ. 18-ին։ Այնուհետեւ անցան օրակարգի հարցերին, եւ սկսեց քննարկվել Երեւան քաղաքի սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագիրը եւ 1993 թ. բյուջեն, ֆինանսատնտեսական վարչության կողմից բյուջեն ներկայացնելուց հետո պատգամավորները որոշեցին դիմել կառավարությանը նախատեսվող գումարի չափին ավելացնելու համար։ Այնուհետեւ սոցիալ-տնտեսական զարգացման վարչության կողմից քննարկման ներկայացվեց մայրաքաղաքի սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագիրը։ Նշվեց, որ վերջին անգամ Երեւանի համար նման ծրագրի քննարկում անցկացվել է 1987 թ.։ Ծրագրի քննարկումները եւ եզրույթները դրա շուրջ կշարունակվեն քաղխորհրդի նստաշրջանի հետագա աշխատանքները։ «Ազգ»

Իրավունք

Փախստականների հիմնահարցը ՄԱԿ-ի մասնակցությամբ

Փախստականների հանրապետական վարչության, ինչպես նաեւ ՄԱԿ-ի՝ փախստականների հարցով բարձր կոմիսարիատի փոխնախաձեռնությամբ մայիսի 10-14-ը Երեւանում կայացավ սեմինար «Փախստականների, մարդու իրավունքների եւ միգրացիայի իրավական հանգամանքները» թեմայով։

Ալեքսանդր Քալաշյան, *փախստականների հարցերով պետական վարչության նախագահի տեղակալ*. «Քանի որ Հայաստանը 1993 թ. ապրիլի 13-ին միացել է փախստականների իրավունքներին վերաբերող կոնվենցիային եւ, բացի այդ, Գերագույն խորհրդում առաջիկայում քննարկվելու է հանրապետական օրենքը, մենք դիմեցինք պրն. Ռեյբերտ Էվերտսին, Հայաստանում ՄԱԿ-ի Գերագույն կոմիսարի ներկայացուցչին, նման առաջարկությամբ, որը եւ հավանություն ստացավ։ Սեմինարը նպատակ ունի ծանոթացնել մեր իրավաբաններին, սոցիոլոգներին, ինչպես նաեւ այդ հարցերով զբաղվող պաշտոնյաներին միջազգային իրավունքի համապատասխան բաժինների հետ։

Ռաֆիկ Սեյրանյան, *«Միացանք» միություն*. «Գոյություն ունի փախստականների մասին օրենքի երկու տարբերակ։ Մեկը մշակվել է կառավարությունում, մյուսը՝ Գերագույն խորհրդի համապատասխան հանձնաժողովում։ Երկու տարբերակներն էլ ներկայացվել են միջազգային փորձագետների քննությանը։ Ինչ վերաբերում է մեր մասնակցությանը սեմինարին, ապա մեզ համար կան հարցեր, որոնք պարզաբանման կարիք ունեն։ Նախ, ավանդները։ Փախստականների ավանդները Ադրբեջանում կազմում են մոտ 14 մլն ռուբլի, իսկ ապահովագրական գումարները՝ մոտ 183 մլն. ռուբլի։ Երկրորդ, ունեցվածքի հատուցման ձեւերը։ Շատերը կորցրել են բնակարանները եւ ողջ ունեցվածքը։ Երրորդ, արտասահմանում աշխատելու խնդիրը։ Կառավարության թիվ 255 որոշման համաձայն, փախստականները կարող են մեկնել արտասահման սեզոնային աշխատանքի։ Բայց...

Սեմինար վարում էին Ֆրանսիայից, Հունաստանից, Ավստրիայից ժամանած հասարակական իրավունքի փորձագետները։ Սեմինարի ընթացքում «Կարմիր խաչը» ներկայացրեց փախստականների հիմնահարցի լուծման իր ծրագիրը։ Քննարկվեցին պետության եւ անհատի իրավունքները եւ պարտականությունները, մեկնաբանվեց միջազգային իրավունքը վեր նշված տեսանկյունից։ Ըստ որում, ներկաները նշեցին, որ շատ նորմեր զուտ բերի են եւ կարիք ունեն լրացումների, հաշվի առնելով շրջանում ստեղծված իրավիճակի յուրահատկությունը։

Պետք է նշել, որ ԱՊՀ երկրներից միայն Ռուսաստանն ու Հայաստանն են միացել Միջազգային կոնվենցիային։ Ադրբեջանը հրաժարվել է այն ստորագրել, թեեւ հանրապետական օրենքն ընդունվել է Գերագույն խորհրդի կողմից։ Հայաստանում օրենքը, ըստ գոյություն ունեցող կարգի, հավանաբար կընդունվի «Քաղաքացիության մասին» օրենքի ընդունումից հետո։ Ի դեպ, ինչպես նշեցին փախստականների միությունների ներկայացուցիչները, կարող է ստեղծվել այնպիսի մի իրավիճակ, երբ փախստականները հրաժարվեն Հայաստանի քաղաքացիությունից։ Եւ պատճառը ոչ թե ազգասիրության բացակայությունն է, այլ այն, որ այդ դեպքում փախստականները կզրկվեն հատուցում ստանալու հնարավորությունից։

ԱՐԱՄ ՅԱՎՐՈՒՅԱՆ

Լուրեր

Իսա Ղամբարը փոքրամասնությունների դեմ

Ադրբեջանի Միլլի Մեջլիսի (խորհրդարանի) նախագահ Իսա Ղամբարը գտնում է, որ հայ-ադրբեջանական հակամարտությունը պետք է լուծվի երկու հիմնարար սկզբունքների՝ պետությունների տարածքային ամբողջականության հարգման եւ ազգային փոքրամասնությունների ու մարդու իրավունքների ապահովման հիման վրա։ Սակայն, ինչպես նշել է նա հինգշաբթի օրը Բաքվում անցկացրած մամուլի ասուլիսում, սխալ է առաջնությունը տալ միայն մարդու եւ ազգային փոքրամասնությունների իրավունքների հարցին։ Ի. Ղամբարը գտնում է, որ իրեն ազգային-տարածքային ինքնավարության հատուկ կարգավիճակ տալու հայ համայնքի պահանջը կարող է դիտվել որպես Ադրբեջանում ապրող մյուս ժողովուրդների իրավունքների ու ազատությունների ոտնահարում, քանզի նրանք, ի տարբերություն Ադրբեջանի հայերի, հանրապետության սահմաններից դուրս չունեն ազգային տարածքային որեւէ կազմավորում։ ԻՖ

Ադրբեջանն ընդմիշտ կմնա ԱՊՀ-ից դուրս

Ադրբեջանի վարչապետ Փանահ Հուսեյնովն Ինտերֆաքսին հայտարարեց, որ իր կարծիքով Բաքուն «ընդմիշտ կմնա ԱՊՀ-ից դուրս եւ կպահպանի դիտորդի իր կարգավիճակը»։ Նա այդ մասին ասաց ուրբաթ օրը Համագործակցության պետությունների ղեկավարների գագաթաժողովին մասնակցելու համար Մոսկվա ժամանելուց հետո։ Փ. Հուսեյնովի խոսքերով, Ադրբեջանը կողմնակից է ԱՊՀ երկրների տնտեսական համագործակցությանը, բայց դեռ վերջնականապես չի ձեւակերպել իր կարծիքը տնտեսական դաշինքի մասին, որի ստեղծման գաղափարը քննարկվելու է Մոսկվայի հանդիպման ժամանակ։ ԻՖ

Ադրբեջանում դոլարն արժե 1512 ռուբլի

Ադրբեջանի ազգային բանկի մայիսի 12-ին անցկացված առաջին աճուրդում մեկ դոլարի փոխարժեքը կազմեց 1512 ռուբլի։ Աճուրդն սկսվեց մեկ դոլարի դիմաց 829 ռուբլի փոխարժեքից։ Պահանջարկը առաջարկին գերազանցեց 4,5 անգամ։ Դրա հետեւանքով վաճառքի հանված 670 հազար ամերիկյան դոլարը գնվեց 1 միլիարդ 13 միլիոն ռուբլու ընդհանուր գումարով։ Ազգային բանկի նախագահի առաջին տեղակալ Էլման Ռուստամովը նշեց, որ աճուրդում դոլարի այդքան բարձր փոխարժեքը վկայում է հանրապետությունում տարադրամի մեծ պահանջարկի մասին, որը Ադրբեջանում վալյուտային շուկայի ստեղծումը ձգձգելու հետեւանք է։ ԻՖ

Հայ ռազմագերիները հատուկ հանձնաժողովի հսկողության տակ

Ադրբեջանի նախագահը հրամանագիր հրապարակեց, որի համաձայն ռազմական գործողությունների ընթացքում գերի վերցված բոլոր հայ զինծառայողները պետք է հանձնվեն հատուկ պետական հանձնաժողովին։ Ներկա պահին այդ ռազմագերիները, ինչպես նաեւ պատանդները գտնվում են մեկուսարանում։ Բաքվից 60 կմ հեռավորության վրա գտնվող Գոբուստան ավանի ուղղիչ գաղութի փոխարեն հատուկ ճամբար է ստեղծվում հայ ռազմագերիների համար, ինչպես նաեւ գտնվող կես գերությունից վերադարձած ադրբեջանցի զինծառայողների համար։ Ռազմագերիների, պատանդների եւ անհայտ կորածների պետական հանձնաժողովի նախագահ, ազգային անվտանգության փոխնախարար Նամիկ Աբբասովը ասաց, որ բոլոր անհրաժեշտ աշխատանքները կավարտվեն 4–5 շաբաթում։ ■

Լույս է ընծայվել «Մայրենիի» 1-2 միացյալ համարը, որի վաճառքը կազմակերպվելու է միայն ու միայն խմբագրությունում, հասցեն՝ Տիգրան Մեծի պողոտա 26ա (Ա. Խանջյանի անվան թիվ 53 դպրոցի շենքում) եւ հրատարակչության շենքում (Արշակունյաց պողոտա 2, 12 հարկ, 11 սենյակ)։

«Մայրենիի» խմբագրություն

digitised by A.R.A.R.@

Գործուղում

ՈՒՂԵՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ ԿՐԱՍՆՈՍԵԼՍԿ

Հրաշալի է. լույս կա...

Ներկայացվող հոդվածը ճանապարհորդական նոթեր է, գործուղում կամ մի այլ բան. ժանրը դժվարանում եմ որոշել: Համենայն դեպս, նյութը Կրասնոսելսկի մասին է, այդ սահմանային գոտու դժվարությունների, սակայն ես ուզում եմ պատմել նաեւ ՀՀ նախագահի կնոջ՝ Լյուդմիլա Տեր-Պետրոսյանի մասին, որը համառորեն խուսափում է հարցազրույցներից:

Կրասնոսելսկի շրջանային հիվանդանոց: Տիկին Լյուսյան ասում է այստեղ հերոսներ են:

Հիվանդանոց այցելում ենք Էրեբունի բժշկական կենտրոնի փոխտնօրեն Ֆ. Թումանյանի հետ: Նա այստեղ է տիկին Լյուսյայի խնդրանքով՝ տեղում որոշելու, թե իրենց կենտրոնն ինչպես կարող է օգնել շրջանին: Միահարկ եւ երկհարկ մի քանի մասնաշենքերից բաղկացած շինություն է հիվանդանոցը: Այժմ արցախցի փախստականներով է բռնված, և նկուղն է հիվանդասենյակների վերածվել: Երկու ընդարձակ սրահներ են մանրահատակված, ըստ երեւույթին զենքարանի պահեստային դերով: Գլխավոր բժիշկ Աբրահամյանի մեկնաբանմամբ, ըստ մեզ իրենք օգտագործման համար ծառայեին, սակայն անցյալ ամռանը նոր տեղադրված մարզասարքերը կրկին փաթեթավորված են, փոխարենը նկուղ են իջեցվել մահճակալներ, վիրահատության գործիքներ, աթոռներ, հեռուստացույց: Այստեղ առկա է բուժանձնակազմը: Այստեղ են վիրահատում վիրավորներին, ծանր ռմբակոծության ժամանակ հերթապահում մահիճների մոտ, ճաշում, գիշերում, երբեմն հեռուստացույց դիտում: Ասում են՝ մի քանի ամիս կռվի կողմակ էլ կարելի է, այլապես այդ խեղճ հնդիկների ... չես դիմանա:

Նկուղից վեր, առաջին հարկում, երկու թե երեք սենյակ, ծննդատան բաժանմունքն է: Պատուհանները փերված են, թիթեղներ են ամրացրել: Ջուր չկա: Մի քանի կիլոմետր հեռվից են տակառիկներով ջուր բերում: Աբրահամյանն ասում է՝ վերանորոգում է, 10-15 օրից ջուրը կկարգավորվի:

Շուրջն ամեն ինչ մոտ է, անգույն, ռմբակոծությունների հետեւանք, գուցե ծնունդը գործածած վառարանի: Ձմռանը եւ գարնանը Կրասնոսելսկում 40-ից ավելի երեխա է ծնվել: Նրանցից վերջինը մի քանի օր առաջ, ճիշտ այն սենյակում, ուր կանգնած էինք բժշկուհու հետ: «Բայց այստեղ կարող են արկեր ընկնել, եւ ներսում մարդիկ կմահանան»: «Այո: Փառք աստծո, դեռ պղտիկի բան չի պատահել»:

Պրն. Թումանյանը մի քանի արկղ դեղորայք է բերել: Այստեղ առաջին անհրաժեշտության բուժանյութեր կան, որ անմեղ ուրախություն են պատճառում բժիշկներին: Շատ են համապատասխան գրառումներ կատարել, չնայած պրն. Թումանյանը մի քանի անգամ կրկնել էր, թե դա նվիրատվություն է, բայց դեռ բնորոշ կարող են կարի փոքրերը: Անցյալ հոկտեմբերին, տիկին Լյուսյայի ԱՄՆ այցելությունից հետո, Սան Ֆրանցիսկոյում ստեղծվել էր «Հայաստանի բարեկամներ» կոչվող մի կազմակերպություն: Նրանք հանգանակված միջոցներով գնել էին մանկական սնունդ եւ ուղարկել Հայաստան: Այն բաժանվեց Ղարաբաղում, աղետի գոտում: 3 հազար տուփ կաթի փոշի տարվեց Կրասնոսելսկ: Կար նաեւ հագուստ: Դա էլ մարտին, նախագահի հետ Փարիզ այցելության ժամանակ ֆրանսահայ կանանց միությունները էին հանձնել տիկին Լյուսյային: Որքան նկատեցի, բակում բնակչությունների մեկը նույն տղան էր, ում հետ մի քիչ ավելի ուշ զրուցեցի նկուղի հիվանդասենյակում: 17 տարեկան է, ամռանն է ավարտել դպրոցը: Այստեղ բոլոր պատանիները հերթապահում են «դոստում», ինչպես անվանում են սահմանը, թեեւ ոչ անմիջապես կրակագծում գտնվող դիրքում: Նախորդ օրն իր հերթն է եղել, երեկոյան սկսվել է փոխհրաձգությունը: Կրծքավանդակից էր վիրավորվել: «Հունան, երեւում է արկածը բարեհաջող է ավարտվել»: «Այո, այսինքն, Սերգեյն ասում է, բեկորի ուղղությունը թեք լիներ, թոքերս էլ վնասելու»:

Սերգեյ Հակոբյանը Երեւանի Սիլիկոնյանի անվան ինստիտուտից է, ինստիտուտի վիրաբույժները, միմյանց փոխարինելով, յուրաքանչյուրը երկու-երեք շաբաթ աշխատում են այստեղ: Հակոբյանը Կրասնոսելսկում առաջին անգամ էր: Նա Ախալցխայից է, սովորել է Ռուսաստանում, Սպիտակի երկրաշարժից հետո եկել է Հայաստան, աղետի գոտի... հետո արդեն Ղարաբաղ, սահմանամերձ շրջաններ եւ ուղղակի մնացել է Հայաստանում: Նա բժիշկ է, գիտե, թե խոնավ, մութ նկուղներում տեւականորեն գտնվելն ինչպես է անդրադառնում մարդկանց առողջության, համաճարակների վտանգն էլ մեծացած չէ: Արդուհանդերձ, երբ մանրբանում էինք եւ հարցրինք՝ ինչպե՞ս է, նա ասաց. «Հրաշալի... լույս կա: Այստեղ մի քանի օրում այնքան լույս տեսա, որքան ամբողջ ձմռանը Երեւանում չէի տեսել»:

Հիվանդանոցից վերադառնալուց հետո պրն. Թումանյանը կարճ ներկայացրեց ընդհանուր պատկերը: Էրեբունի բժշկական կենտրոնը հնարավոր օժանդակություն կցուցաբերի Կրասնոսելսկին, մասնավորապես դեղորայքի խնդրում, բայց պրն. Աբրահամյանը մեկ այլ խնդրանք ունի՝ ախտորոշիչ սարքավորում: Հաշվարկում են, սարքն արժե մոտ 50 հազար դոլար: «Տիկին Լյուսյա, խնդրում եմ օգնել: Բոլոր աստվածներին արդեն դիմել եմ: Երբ բարոնուհի Քոքսն այստեղ էր, նրան նույնպես խնդրեցի: Առայժմ արդյունք է ամենը: Դուք կարող եք օգնել»: «Ես կարո՞ղ եմ, դուք արդյո՞ք եք կարծում: Իհարկե, շնորհակալություն, բայց մտածում եմ ինչպես գտնել նույնքան գումար, որպեսզի 50 տուն կառուցվի արձակավորներ ... մինչ այդ:

Նորից առաջին հարկի այն աղոտով սենյակներում ենք: Արձակաբնակիչները դեռ չեն հեռացել: «Ձե՞ս ուզում նրանց հետ զրուցել», հարցնում է տիկին Լյուսյան: Իհարկե, ոչ: Չեմ պատկերացնում, ինչ կարող եմ հարցնել եւ կամ ինչ նորություն եմ լսելու: Այսինքն, լավ, որոշում եմ գնալ գործընկերոց քիչ այն կողմ գտնվող մասնաշենքը: Այնտեղ տեղավորվել են արձակաբնակ մի քանի բնտանիքներ: Ես երբեք չեմ կարծել, թե բառային նկարագրությունը կարող է մրցել տեսողական պատկերների հետ: Միաժամանակ ննջարան՝ հյուրասրահ, խոհանոց ծառայող այդ միայն սենյակներ հեռուստասեղանով զուգադրվել են, որոնք Ղարաբաղում են, սահմանամերձ գոտում: «Ինչպե՞ս է հնարավոր դիմանալ», հարցնում եմ: Հայաստանում դա արդեն հռետորական հարց է:

Ասում են, խափազանց քիչ են հասկանում նրանք, ովքեր հասկանում են միայն այն, ինչ կարելի է բացատրել: Վերջին բառերը, որ լսեցի արձակաբնակիչներից, սրանք էին. «Ախպոր... բարի ճանապարհ... բայց ախր գյուղում լինեինք... այ խորոված կանեինք... Ոչինչ, նորից կհանդիպենք»:

Տիկին Լյուսյան ասում է, երբ Արեւմուտքում իրեն հարցնում են՝ ինչպես են ղարաբաղցիները Բեյրության գրավում, ինքը պատասխանում է. «Այդպես, գրավում են»:

Եթե կարող եք, բացատրեք ծննդյան երեկոյան այցելած օտարերկրյա լրագրողներին, թե ինչու էր նրանց միակ խորհուրդը հրաժարվել Ղարաբաղից, սխալ: Կամ խաղաղապահների համար լուծել հանելուկը՝ ինչպես հակակառավարական ցույցերը հուզումների լույս ավել չպարծրացրին: Հավանաբար դա ավելի ենթագիտակցության է հասանելի: Իսկ բառերը հաճախ դատարկ հնչյուններ են:

Ախպոր... կհյուրասիրեինք

Արձակաբնակիչները միակ տարածային կորուստն է, որ ունեցել է Հայաստանի ներկա հանրապետությունն իր հռչակումից ի վեր:

Այժմ այնտեղ դեռ ազերիներ են: Տեղահանված արձակաբնակիչները մի կերպ հաստատվել են Կրասնոսելսկի գյուղերում եւ շրջկենտրոնում: Տիկին Լյուսյան նրանց հանդիպել էր նախորդ այցելության, ձմռանը: «Այն ժամանակ խոստացել էի կրկին գալ եւ եկել եմ: Բերեցի, ինչ կարող էի: Սանկտական հագուստը մեր ներկայացուցիչը եւ կանանց խորհրդի նախագահը՝ Համմիկը, կբաժանեն: Բոստոնահայ մի տիկնոջ դրամական նվիրատվությունը եղավ նույնպես նրանց հանձնեց: Նաեւ կաթի փոշի ենք բերել, դա արդեն ամբողջ շրջանի համար է: Գիտեք, ես նախապես ոչինչ չեմ խոստանում: Բայց չեմ մոռանում մեր խնդրանքները: Հուլիսին դարձյալ այցելելու եմ ձեզ: Այդ ամռանը, հուսով եմ, կկարողանամ օգնություն բերել»: Առայժմ արձակաբնակիչները շնորհակալություն են հայտնում տիկին Լյուսյային: Սանկտական հագուստը եւ բոստոնահայ տիկնոջ նվիրաբերած հազարական ռուբլիները ոչինչ հոգս չեն թեթեւացնի: Սակայն, երբ Առաջին տիկինն է հանձնում, այն արժեւորվում է իբրեւ բարոյական աջակցություն:

Քիչ առաջ ազերիները սկսել էին հրետակոծությունը եւ ամենն առաջին հարկի փոխրիշատեսակ աղահով մի քանի սենյակներում էին: Հանդիպումն էլ ուղղակի շրջգործկոմի ճեմասրահում էր: Անցնում եմ խմբված մարդկանց վերջին շարքերով հեռախոսով էլ է, դժգոհություն ինչ արտահայտություններ են հնչելու, գամռածայն ռեպլիկներ... առավելագույնը, ինչ նկատում եմ, ոմանց բերահավաս հայացքներն են:

Իսկ բարձրաձայն հարցնում են, ե՞րբ է ավարտվելու պատերազմը: «Ես նախագահ չեմ, ոչ էլ վարչապետ, ինչ հարցերի կարող եմ պատասխանել: Անշուշտ, ամենքս ցանկանում ենք, որ մեր սահմաններում վերահաստատվի խաղաղություն»: Դարձյալ ինչ-որ հարցեր, պատասխաններ: Վերջապես հրաժեշտ ենք տալիս ռեւակայելի սրտահույզ, կերպով: Հայաստանում, թվում է, ամեն ինչ մի փոքր այլ է:

Կենացներ ենք խմում: Այժմ արդեն բոլորը չեմ հիշում.

– Կարելի էր եւ այն ժողովուրդներին շնորհակալությամբ հիշել, որոնք մեզ օգնել են...

– Չինի ԱՄՆ-ի կենացն ես ուզում առաջարկել:

Բոլորս ծիծաղում ենք:

– Ես կարդացել եմ հայ ժողովրդի պատմությունը, չեմ հիշում, թե մեզ շատ են օգնել:

Սա արդեն տիկին Լյուսյայի ոճն է: Նա կարող է իրենից ակնկալվող համաձայնության փոխարեն հնարիչ ժպտալ եւ ասել. «Ես այդպես չեմ մտածում»: Կարծում է, որ մեր ապագությունն ինքներս պետք է կառուցենք:

Տիկին Լյուսյան ազգությամբ հայ չէ: Սանկտ Պետերբուրգից եկել է Հայաստան 21 տարի առաջ: Սովորել է հայերեն, ունի հայկական ազգանուն եւ անցյալ աշնանը ամերիկահայ մի եկեղեցում ասել էր. «Աստվածային հեռախոսազրույց ունեցա ամուսնուս հետ: Հարցրեց ինչպե՞ս եմ: Ասացի՝ շատ լավ, այստեղ հայերով եմ շրջապատված եւ ինձ հայ եմ զգում, ինչպես Երեւանում»: Իսկապես նա հայ է եւ ասում է՝ մենք պետք է մեր ապագությունը կառուցենք: Նաեւ ցանկանում է՝ Հայաստանը լինի հզոր, կարողանա, օրինակ, մարդասիրական օգնություն ցույց տալ դրացիներին:

Ուղեւորությունից ես հասկացա՝ տիկին Լյուսյայի հետ հանդիպումներն իրադարձություն են Կրասնոսելսկում, համանաբար նույնն է եւ սահմանամերձ ամբողջ գոտում: Բայց չեմ ցանկանում զգայական նրբերանգներ ընդգծել. ասել, դա ավյուն է հաղորդում, ինքնավստահություն, ներշնչում կամ նման ինչ-որ բան... Ամեն ինչ փոքր-ինչ այլ է Հայաստանում: Եւ ճիշտ է Հրանտ Մաթեւոսյանը, երբ ասում է. «Այստեղ ամեն մեկս այսօր նախագահ է թվում»:

Դժբախտություն է թերեւս, սակայն ոչ ոք չի ընտրում ժամանակը, որի մեջ ապրելու է: Եւ անիծված թե ոչ, լինում են սերունդներ, որոնց վիճակվում է ոչ թե պատմությունը շարունակել, այլ այն կերտել: Նրանց ժամանակներում այլ արժեքների համակարգ է գործում: Մարդիկ ավելի նախագահի, քան շարքային մահկանացուի հատուկ պատասխանատվություն են ցուցաբերում ապագայի եւ ընդհանուրի նկատմամբ:

Հյուրասիրության սեղանի շուրջ սանտերն ասաց. «Պետք է հաղթահարենք այս դժվարությունները, օգնելով եւ նախագահին»:

ԼՈՒՍԻՆԵ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Կենսագրություն

Ճամբարավագի փոխարեն լավ կլիներ տոն

Հայրենական պատերազմի վետերան Հմայակ Մարգարյանը հայտնեց, թե ինքը, կռվելով Ռոմանյան հայկական դիվիզիայի շարքերում, ծանր վիրավորվելով գերի է ընկել, այնտեղից փախել ամերիկյան դաշնակից զորքերի մոտ եւ իր խնդրանքով հանձնվել խորհրդային զորքերին՝ միաժամանակ ապրելով Սիբիրում, ի վերջո վերադարձել է Հայաստան: «Հաղթանակի օրվա առթիվ վետերանների խանութից մեզ ճամբարավագ տրամադրեցին, սակայն գերադասելի կլիներ Հաղթանակի օրը նշել ղեկավարներեն, ու ինչ որ պաշտպանելով հայրենիքը ես նկատի եմ ունեցել Հայաստանը», ասաց Մարգարյանը: ՆՏ

Ընդունվել է ՀՀ աշխատանքի եւ սոցիալական ապահովության նախարարության, ՀՀ բարձրագույն կրթության եւ գիտության նախարարության առաջարկությունը, ըստ որի, 1993 թ. Երեւան քաղաքում փորձարարական կարգով պետք է բուլղարական բուհերի եւ միջնակարգ մասնագիտական ուսումնական հաստատությունների արտադրությունից կտրված ուսուցման առավել կարիքավոր ուսանողներին եւ սովորողներին հերթափոխային, օժանդակ կամ սպասարկման բնույթի աշխատանք կատարել՝ ոչ լրիվ աշխատաժամանակի պայմաններով եւ ժամկետային աշխատանքային պայմանագրերի հիման վրա:

Լուրեր

Եղջանիկ Աբգարյանը բերահավաս «Ազգի» եւ «Երկրի» նկատմամբ

Շենքային խնդիրներ, կադրերի հարց, մասնաճյուղերություն ու երկկողմ պայմանագրեր, օրենսդրական դաշտի բացակայություն. սրանք էին այն հիմնական թեմաները, որոնց անդրադարձավ իր հերթական մամուլի ասուլիսում Հայաստանի մաքսային վարչության պետ Եղջանիկ Աբգարյանը: Նշելով, որ Մեղրու մաքսատան կառուցման համար արդեն հատկացվել է 100 մլն ռուբլի, վարչության պետը հույս հայտնեց, թե մինչեւ տարեվերջ կավարտվեն հիմնական մասնաշենքի կառուցման շինարարական աշխատանքները: Հաշվի առնելով այն փաստը, որ Գյումրին մեծ ազդեցություն ունի տեղի մաքսատան վրա, պրն. Աբգարյանը հարկ համարեց հրապարակել վարչության կողմից մաքսատունը հայթուրքական սահմանին մոտ գտնվող Նախիկին մի կոմբինատի շենք տեղափոխելու որոշումը: Կարս-Գյումրի երկաթգծի չաշխատելը նա կապեց քաղաքական հարցերի հետ, իսկ Թուրքիայի հետ մաքսային որեւէ պայմանագիր չկնքելու խնդիրը՝ երկու երկրների միջեւ դիվանագիտական հարաբերությունների բացակայությամբ: Խոսք գնաց նաեւ Թուրքիա տարվող ոսկու եւ այլ թանկարժեք մետաղների ու դրանց վերամշակման մասին: Եղջանիկ Աբգարյանը այդ խնդրի լուծման հիմնական բեռությունը համարեց տեխնիկական համապատասխան միջոցների բացակայությունը: Այնուամենայնիվ, նա հրապարակեց այն տվյալները, որոնք հնարավորություն կտան պատկերացում կազմել մաքսային վարչության կատարած աշխատանքի մասին: Եթե անցած տարի բռնագրավվել է 13 կգ ոսկի, 7 կգ արծաթ, 400 մլն ռուբլու ընդհանուր արժողությամբ արժեքներ, ապա միայն այս տարվա 4 ամսում պատկերը հետեւյալն է՝ 10 կգ ոսկի, 5 կգ արծաթ եւ 75 մլն արժողությամբ իրեղեն: Անցած տարվա 90 մլնի փոխարեն այս տարի մաքսային վարչությունն արդեն գանձել է 230 մլն ռուբլու մաքս: Մեր այն հարցին, թե արդյոք ճիշտ չէր լինի թանկարժեք մետաղների, այդ թվում ոսկու շրջանառությունը վերցնել պետական հովանավորության տակ եւ նպաստավոր պայմաններ ստեղծել այլ երկրներից Հայաստան տարածով ոսկի տեղափոխողների համար, այդ ընթացքում որոշ տոկոս թողնելով նաեւ պետությանը, պրն. Աբգարյանն ասաց, որ իր անձնական կարծիքով, պետք է ոսկու վրայից այդ արգելքը հանել, որը թույլ կտա ե՛ւ ազատ դուրս տանել, ե՛ւ ներս բերել, միաժամանակ ընդգծելով, որ տարված ոսկին փոխարինվում է համարժեք ապրանքով: Սակայն վարչության պետի կարծիքով, հիմա այդ արգելքը հանելու պահը չէ, քանի որ հայտնի է, որ ոչ միայն Ռուսաստանից բերված ոսկին է տարվում, այլեւ Հայաստանի շատ հիմնարկ-ձեռնարկությունների սարքավորումներից, որոնց պատկանելությունը շատ հաճախ դժվար է որոշել:

Լրագրողներին խնդրանքով պրն. Աբգարյանը կրկին անդրադարձավ ամերիկահայ բանաստեղծ Վահրամ Համբյանի գործին: Հիշեցնելով, որ նա խախտել էր կանոնները եւ իր հայտարարագրի մեջ չէր նշել Հայաստան բերած ապրանքները, ինչական մարմինները գործ էին հարուցել, իսկ դատախազությունն էլ որոշել էր Ջարուրինի մեկ եւ Այվազովսկու երեք նկարները պետականացնել եւ թողնել մաքսային ծառայությանը:

Մնացած թանկարժեք իրերը, այդ թվում Ալեքսանդր Սավելովնացու ժամացույցների ոսկյա եւ արծաթյա դրամները վերադարձվել են տիրոջը: Մաքսային վարչությունը բողոքարկել է, բայց Հայաստանի գլխավոր դատախազը ումի մեջ է թողել որոշումը: Սակայն պարզվել է, որ Այվազովսկու երեք նկարներից երկուսը կրկնօրինակ են եւ վերադարձվել են տիրոջը, իսկ մնացած երկու նկարները պրն. Համբյանը գնել է պետությունից՝ ընդամենը 220 հազար ռուբլով: Այսինքն, մաքսային վարչության աշխատանքը հավասարեցվել է զրոյի:

Այս հարցում պրն. Աբգարյանը խուսափեց կողմնակի մեկնաբանություններ տալ, բայց նաեւ զգուշացրեց «Ազգ» եւ «Երկիր» թերթերի թղթակիցներին, որ չխեղաթյուրեն իր ասածները:

ՀԱԿՈԲ ԱՍԱՏՐՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Նախագիծ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

Առաջիկա 1-2 ամիսների ընթացքում կգումարվի ՀՌԱԿ 2-րդ պատգամավորական ժողովի 2-րդ փուլը, որի ընթացքում, անհրաժեշտ ճշգրտումներից, փոփոխություններից, լրամշակումներից հետո կընդունվի ՀՌԱԿ ծրագիրը: Առայժմ նախագծային վիճակում գտնվող այդ ծրագիրը ներկայացնում ենք ՀՌԱԿ կուսակցականների, համակիրների եւ առհասարակ հանրության ուշադրությանը, խնդրելով ներկայացնել իրենց դիտողություններն ու լրացումները:

Ներածություն

Ազգային-ազատագրական պայքարի, հասարակական-քաղաքական դեգերումների, պատմական ծանր փորձությունների բովով անցած հայ ժողովուրդը ռամկավար-ազատական աշխարհայացքը, որպես իր ազգային խնդրի իրականացման հզոր միջոց, որդեգրել է 19-րդ դարի վերջերին:

Բազմազան են եղել այդ գաղափարախոսության քաղաքական-կազմակերպչական ձեւերը հայ իրականության մեջ՝ Արմենական կազմակերպությունից մինչեւ Ռամկավար ազատական կուսակցություն, սակայն հաստատուն է եղել նրանց հայրենասիրական նվիրումը հայ ժողովրդի շահերին:

1885 թ. Վանում հիմնադրված Արմենական կազմակերպությունը՝ լինելով առաջին ազգային կազմակերպությունը հայրենի հողի վրա եւ հետապնդելով ազգային-ազատագրական պայքարի միջոցով «հայ ժողովրդի համար ինքն իրեն ազատ կառավարելու իրավունքը ձեռք բերելու» նպատակ, կուսակցության պատմության մեջ դիտվել է որպես ՌԱԿ-ի գոյառման առաջին բաղկացուցիչ տարր, որպես նրա «ծննդի հանգրվան»:

Կուսակցության ձեւավորման եւ զարգացման հաջորդ փուլը, որը կրում է «օրինականացման հանգրվան» անվանումը, կապված էր արմենականների եւ 1898 թ. ստեղծված Վերակազմյալ Հնչակյան կուսակցության տարբեր խմբավորումների երկարամյա համագործակցության եւ հայացքների համերաշխության հետեւանքում 1908 թ. հոկտեմբերին Ալեքսանդրիայում եւ Կահիրեում հռչակված Հայ Սահմանադրական Ռամկավար կուսակցության օրինական եւ բացահայտ գործունեության հետ:

Երրորդ կամ վերջին՝ «միության հանգրվան» անվանումը կրող փուլն ավարտեց ակնհայտ նույն գաղափարախոսություն, ծրագիր եւ գործելակերպ ունեցող ռամկավար եւ ազատական թեւերի միավորումը մեկ կուսակցության մեջ, եւ 1921 թ. հոկտեմբերի 1-ին Կոստանդնուպոլսում կազմվեց Ռամկավար ազատական կուսակցությունը:

Կուսակցության անցած ուղու այս երեք հանգրվանները բնութագրում են նրա գաղափարախոսական եւ քաղաքական զարգացման որակական աստիճանները, միաժամանակ բացահայտելով դրանց անընդհատությունը եւ հաջորդայնությունը:

Լինելով հայ ժողովրդի հարազատ ծնունդը, նրա ազգային հզոր տենչերի հավատարիմ արտահայտիչը, ՌԱԿ-ը տարիներ ի վեր մեր պատմական հայրենիքի ամբողջական վերականգնման, ժողովրդի կամքի եւ շահերի գերակայության, անհատի եւ հավաքականության բնական իրավունքների կիրառման, բարոյական, տնտեսական եւ սոցիալական բարեշրջումների սկզբունքների վրա հիմնված հայոց ինքնիշխան եւ անկախ պետականության ստեղծման նախանձախնդիրն է եղել: Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության հիմնադրումով նշանավորվեց նրա վերահաստատումը մայր հայրենիքում:

Այդ վերահաստատումը պայմանավորված էր ռամկավար-ազատական գաղափարների եւ հոգեբանության միասնությամբ եւ հաջորդայնությամբ Հայաստանի ազգաբնակչության մեջ, որոնք ի հայտ եկան նախկին մենիշխանական համակարգի խորը ճգնաժամի հարուցած հասարակական-քաղաքական գործընթացների հետեւանքով: Այդ գործընթացներն ավարտվեցին ԽՍՀՄ փլուզմամբ, միաժամանակ նպաստելով ժողովրդավարության, բազմակարծության, ազատականության սկզբունքների արմատավորմանը եւ ազգային ինքնիշխան պետությունների կազմավորմանը:

1991 թ. սեպտեմբերի 21-ին Հայաստանի Հանրապետության անկախության հռչակումով հայ ժողովուրդը վերահաստատեց իր նվիրվածությունը Հայոց ինքնիշխան պետականության կառուցման խնդրին: Անկախության հանրաքվեն, ժողովրդի ազատ կամքի դրսեւորումով ստեղծված բազմակուսակցական խորհրդարանը, հողի սեփականաշնորհումը եւ ազատ ձեռնարկչությունը, համաժողովրդական նախագահական ընտրությունները վկայեցին, որ ռամկավար եւ ազատական սկզբունքները խոր արմատներ են ձգել ժողովրդի մտքի եւ հոգու մեջ եւ նույնիսկ Կուսակցության 70-ամյա բացակայության պայմաններում չեն կորցրել իրենց կենսունակությունը:

Միեւնույն ժամանակ, այդ վերահաստատումը պայմանավորված էր նրանով, որ քաղաքական, տնտեսական եւ սոցիալական բնագավառներում խոր ճգնաժամ եւ պատերազմական վիճակ ապրող հանրապետությունում, իրադրությունը թելադրում եւ կարեւորում էր ժողովրդի քաղաքական համախմբման, կազմակերպման քաջալերման անհրաժեշտությունը մի այնպիսի քաղաքական ուժի կողմից, որը ճանաչում եւ ընդունում է բովանդակ ազգի շահերի գերակայությունը: Այսպիսով, Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցությունը հիմնադրվեց որպես օրվա հրամայական եւ բնական գործընթացների արդյունք: 1991 թ. նոյեմբեր-1992 թ. փետրվարին կայացած իր առաջին Հանրապետական Պատգամավորական ժողովում ՀՌԱԿ-ը հաստատեց իր կանոնադրությունը եւ քաղաքական պլատֆորմի հիմնադրույթները:

Ներկայումս, երբ Հայաստանի Հանրապետությունը եւ հայ ժողովուրդը կանգնած են հետագա առաջընթացին վերաբերող արմատական եւ բախտորոշ որոշումների կայացման նախաշեմին, ՀՌԱԿ-ը իր երկրորդ հանրապետական պատգամավորական ժողովում հաստատում է սույն Ծրագիրը, որպես իր քաղաքական հավատամք ու գործունեության ուղենիշ, որպես ազգի անվերապահորեն եւ անշահախնդիր ծառայելու պատրաստակամություն:

Կուսակցության անդրանիկ Ծրագիրը մշակվել է Հայաստանի Հանրապետության առկա վիճակի, քաղաքական, տնտեսական ու սոցիալական գործընթացների միտումների սթափ, իրատես վերլուծությամբ ու գնահատման հիման վրա: Միաժամանակ այն խարսխված է հայ դասական Ռամկավար ազատական կուսակցության ծրագրային հիմնադրույթների եւ գաղափարա-քաղաքական սկզբունքների վրա: ՀՌԱԿ-ը ստեղծում է այդ գաղափարների, սկզբունքների եւ գործունեության հաջորդայնությունը մայր հայրենիքում:

ՀՌԱԿ-ի գաղափարախոսությունը եւ նպատակները

Իր ծրագրային նպատակները ՀՌԱԿ-ը կենսագործում է հենվելով որոշակի աշխարհայացքի եւ գաղափարախոսության վրա, որոնց հիմնական բնութագրերն են ռամկավարությունը եւ ազատականությունը:

Ռամկավարությունը (ժողովրդավարությունը, դեմոկրատիան) որպես գաղափարա-քաղաքական հոսանք, հասարակական շարժում եւ որպես պետական իշխանության ձեւ ելնում է ժողովրդի գերիշխանության սկզբունքից, ճանաչում մի գերագույն օրենք՝ ժողովրդի կամքը:

Որպես աշխարհայացք եւ գաղափարախոսություն ռամկավարությունը ապրել է տեւական զարգացում եւ կրել պատմական ժամանակաշրջաններին համապատասխանող փոփոխություններ, մինչեւ դարձել է մեր օրերի ամենատարածված գաղափարա-քաղաքական հոսանքներից մեկը աշխարհում:

Ռամկավարական գաղափարախոսության էությունը հավասարության պահանջն է, բայց ոչ գռեհկացված սոցիալական հավասարության ձեւով, այլ մարդկային անհատական եւ հավաքական բնական իրավունքների ճանաչման ու պաշտպանության կիրառկումից բխող հավասարության ձեւով: Այն ենթադրում է, որ յուրաքանչյուր քաղաքացի հավասար է օրենքի առջեւ եւ կիրառելով իր բնական իրավունքը, կարող է տնօրինել իր կյանքը, որոշել իր պետական-հասարակական, հավաքական ու անհատական կեցությունը ազատ ընտրությունների, հանրաքվեի, սահմանադրության եւ օրենսդրական այլ ակտերի միջոցով:

Ազատականությունը (լիբերալիզմը) լայն առումով, տնտեսական որոշակի համակարգի վրա հենված գաղափարախոսական, հասարակական-քաղաքական հոսանք է, որի համաձայն մարդկության առաջընթացը եւ սոցիալական ներդաշնակությունը հնարավոր են պետական կամ հավաքական ենթարկվածությունից անհատի ազատագրման դեպքում միայն, քանզի ընդհանուրի, հավաքականի բարգավաճումը տարրայնորեն ձեւավորվում է ազատ գործող անհատների անձնական նպատակների եւ ստեղծագործ մղումների իրագործման արդյունքում: Նման ըմբռնումով ազատականությունը փաստորեն անհատի եւ հանրության մտավոր, ֆիզիկական ու հոգեւոր կարողությունների ազատ օգտագործման իրավունքն է, ինչպես նաեւ այդ իրավունքը ցանկացած սահմանադրական, օրենսդրական կամ վարչական սահմանափակման ենթարկելու անհնարինությունը:

Ազատականության այդպիսի ըմբռնումը չի կարող հանգեցնել անիշխանության, այլ միայն կսահմանափակի պետության, իշխանության հնարավորությունները միջամտելու քաղաքացու բնական իրավունքների իրականացմանը: Յուրաքանչյուր անհատ ազատ է այնքանով, որքանով դա չի խանգարում մյուսի ազատությանը:

Տնտեսական հարաբերությունների ոլորտում, ազատականությունը գերակայությունն է մասնավոր սեփականության, անհատի ազատ նախաձեռնության եւ ձեռներեցության իրավունքի՝ պետական նվազագույն հակակշռի եւ սեփականության բազմաձեւության պայմաններում:

Այսպիսով, ազատականությունը եւ հավասարությունը գտնվելով օրգանական փոխկապվածության մեջ, հանդիսանում են ռամկավարական սկզբունքների կիրառման անկյունաքարը:

Ելնելով գաղափարախոսական այս հիմնադրույթներից, ՀՌԱԿ-ը իր գլխավոր առանձնությունն է համարում Հայաստանի Հանրապետության ազգային-պետական, հասարակական-տնտեսական բնագավառներում ռամկավարական եւ ազատական սկզբունքների արմատավորումն ու կիրառումը: Միեւնույն ժամանակ ՀՌԱԿ-ը ազգային կուսակցություն է, որի գոյության հիմնական նպատակը եւ գործունեության շարժառիթները հայ ժողովրդի ազգային գերակայուն շահերն են: Այդ շահերը մշտապես խարսխված են եղել Հայի պատմական Հայրենիքի բացարձակ եւ ամբողջական ազատագրության, Հայ Դատի պաշտպանության, ազգի հոգեւոր ու մշակութային վերելքի, տնտեսական հզորացման, արդար ու բարեկեցիկ հասարակություն ստեղծելու գաղափարների վրա:

Հարց է առաջանում, ինչպե՞ս կարող է ՀՌԱԿ-ը, հանդիսանալով ռամկավարական գաղափարախոսություն կրող եւ համապատասխան քաղաքական շահերի արտահայտիչ, լինել ազգային կամ համաժողովրդական կուսակցություն:

Ռամկավարությունը, իբրեւ գաղափարախոսություն, ընդունում է բովանդակ ազգը եւ ոչ թե արտահայտում հասարակության առանձին խավի, դասակարգի կամ սոցիալական շերտի շահերը: Այդ առումով, ՀՌԱԿ-ը ժխտում է դասակարգային պայքարը, գտնելով, որ հայ իրականության մեջ բոլոր դասակարգերը, սոցիալական շերտերն իրենց առանձնահատուկ շահերը կկարողանան պաշտպանել միայն այն դեպքում, երբ կպաշտպանվեն ամբողջ ազգի շահերը: Եւ դա հատկապես վերաբերում է Հայաստանի ներկա կացությանը:

Հասարակության սոցիալական խմբերը, շերտերը, դասակարգերը կարող են ունենալ հակամարտ շահեր, իսկ ազգային շահերը ընդհանուր են բոլորի համար: Դրանց պաշտպանումը հնարավոր է միայն միացյալ ուժերով եւ համերաշխաբար: Անկարելի է լուծել հասարակական առանձին սոցիալական խմբի, շերտի, դասակարգի բացարձակ շահերը, առանց ոտնահարելու մյուսներինը, առանց զանց առնելու ազգը եւ ազգայինը:

Հասարակության բոլոր շերտերում կան ողջամիտ անհատներ, որոնք ունակ են հաշվի առնելով բովանդակ ազգի շահերը, վեր բարձրանալ իրենց սոցիալական պատկանելության նեղ պահանջներից եւ համակեցության սկզբունքների հիման վրա համագործակցել մյուսների հետ համազգային, համաժողովրդական նշանակության կարեւորագույն խնդիրները լուծելիս:

Ազգային միասնության գաղափարով այդ գիտակից եւ համախոհ անհատների վրա է հենվում ՀՌԱԿ-ը, դրսեւորելով իր համաժողովրդական ու ազգային բնույթը եւ իր քաղաքական գործունեությունը ծառայեցնում հետեւյալ հիմնական նպատակներին.

- պահպանել եւ պաշտպանել Հայաստանի Հանրապետության անկախությունն ու ինքնիշխանությունը, համախմբել ազգային բոլոր ուժերը, հանուն Հայ ժողովրդի քաղաքական, տնտեսական, սոցիալական ու մշակութային բարգավաճման.
- պայքարել Հայաստանի Հանրապետությունում ժողովրդային կամքի գերիշխանության, ռամկավարական եւ ազատական սկզբունքների կիրառման համար.
- պաշտպանել Հայ Դատը, հետապնդել Հայերի Ցեղասպանության միջազգային ճանաչումը.
- վերականգնել Հայաստանի տարածքային ամբողջականությունը իր պատմական սահմաններում, հայկական պետական իշխանության եւ ռամկավարական իրավակարգի ներքո.
- ստեղծել հասարակական, քաղաքական եւ տնտեսական նախադրյալներ հայ ժողովրդի ազգահավաքը մայր Հայրենիքում իրագործելու համար.
- ամրապնդել Հայաստանի Հանրապետության եւ Արտերկրի հայության փոխադարձ եւ համակողմանի կապերը, հայ ժողովրդի կենսական շահերը միասնաբար իրագործելու համար:

ՀՌԱԿ-ի քաղաքականության սկզբունքները

Հասկանալի է, որ աշխարհայացքային, գաղափարախոսական հիմնադրույթները այն տեսական հիմքն են, որի վրա կառուցվում է կուսակցության քաղաքականության վերնաշենքը, քաղաքականությունը լինելով աշխարհայացքի, գաղափարախոսության գործնական իրականացման համակցված խնդիրների միջոցների համախումբ, անհրաժեշտաբար պահանջում է սկզբունքային մոտեցումներ եւ իրատես գնահատականներ:

Ելնելով իր գլխավոր առանձնությունից եւ քաղաքական նպատակներից, ՀՌԱԿ-ը կարեւորագույն քաղաքական խնդիր է համարում պետական շինարարության բնագավառը, որտեղ նա հետամտում է այնպիսի իրավական համակարգի ստեղծում, որը կպաշտպանի անհատի քաղաքացիական հասարակությունում հնարավոր, առավելագույն ինքնավարություն: Իրավական, ժողովրդավարական պետության ստեղծմանը մեծապես կնպաստի իշխանության ապակենտրոնացումը, որը կարելի է կենսագործել իշխանությունների տարանջատման սկզբունքի հետեւողական կիրառմամբ:

Իրավունքի հիմնասկիզբը տարրը ինքնավար սուբյեկտն է՝ մարդը, որն ընդունակ է ինքն իրեն կառավարել: Ինքնավարությունն այստեղ իրեն դրսեւորում է որպես նախաձեռնության եւ պատասխանատվության հասկացողներ, որպես սեփական վարքագիծը վերլուծելու եւ հանրույթի միասնական կյանքին ենթարկելու ունակություն: Ուստի, օրենսդրությունը պետք է ճանաչի յուրաքանչյուրի բարոյական եւ մտավոր անկախությունը, ինչպես նաեւ ունակությունը ինքնուրույն ընտրելու արժեքների այն համակարգն ու չափանիշները, որն առավել համապատասխանում է իր բնույթին:

Այսպիսով ազատական իրավունքի փիլիսոփայությունը ելնում է այն հիմնադրույթից, որ յուրաքանչյուր պետություն իր քաղաքացիների նկատմամբ սահմանափակումներում եւ խորհուրդներում պետք է անհրաժեշտաբար ենթադրի, որ հասարակության անդամները հասուն մարդիկ են եւ կարիք չունեն իրենց իսկ շահի վերաբերող խորհուրդների:

Պետությունը իրավունք չունի ներխուժելու մարդու բնական իրավունքների ոլորտը (կյանքի, խոսքի, սեփականության, ազատության եւ այլն), այնպես էլ մարդուն պետք է կաշկանդել թույլատրելի (այսինքն այդ իրավունքը չի կարող ոչ մի հասարակության հարմարավետության պահանջով սահմանափակվել) մտածել այնպես, ինչպես ինքն է մտածում, ազատ արտահայտվել, ազատ տնօրինել իր ուժերը եւ գույքը:

ՀՌԱԿ-ը կողմնակից է ուժեղ եւ կենտրոնացված իշխանության, բայց բանականության շրջանակներում սահմանափակված եւ կենտրոնացվածությամբ, որտեղից այն չվերածվի բռնապետության: Դա կարելի է իրագործել միայն վերոհիշյալ իրավական համակարգի ստեղծմամբ եւ պահպանելով օրենքի գերակայությունը իշխանավորների կամքի նկատմամբ:

Ցանկացած օրենք կմնա բարի ցանկություն, եթե պետությունը դեռեւս չի վերածվել իրավական պետության, այսինքն դեռ չի կազմավորվել այնպիսի մի քաղաքական իշխանություն, որը ճանաչում է եւ երաշխավորում օրենքի բացարձակ գերիշխանությունը: Այս հրամայականը կյանքի կոչելու նպատակով, ՀՌԱԿ-ը անհրաժեշտ է համարում իրագործել իշխանությունների տարանջատման գործընթացը:

Ժողովրդի գերիշխանության սկզբունքի հիման վրա կառուցված պետական իշխանությունը, ռամկավարական կամ ժողովրդավարական վարչակարգը պետք է հենվի երեք հստակ սահմանազատված իշխանությունների հավասարակշիռ գործունեության վրա.

- օրենսդիր իշխանություն, որն ընտրվում է ժողովրդի կողմից եւ օրենքի վերածում ժողովրդի շահերից բխող կամքը.
- գործադիր իշխանություն, որը կյանքի է կոչում օրենքները.
- դատական իշխանություն, որը հետեւում է օրենքների ճշգրիտ կիրառմանը:

Այս ամենը նախադրյալ կհանդիսանա կայացնելու պետության ժողովրդավարական կարգավիճակը, որն իրենից կներկայացնի ներկայացուցչական եւ անմիջական ժողովրդավարության դինամիկ սինթեզ: Այս կարգավիճակի գործառման հիմնական սկզբունքներն են.

- ներկայացուցչական սկզբունքը գերիշխում է անմիջականին: Անմիջական ժողովրդավարական եղանակները (հանրաքվե, համաժողովրդական քննարկումներ եւ այլն) գործում են օրենքների սահմաններում.
- Սահմանադրությունում ձեւակերպված հայտնի սկզբունքները (միջազգային հռչակագրերով պաշտպանված մարդու իրավունքները) անքննելի են, թե պառլամենտական, թե անմիջական ժողովրդավարության եղանակներով.
- անմիջական եւ ներկայացուցչական ժողովրդավարության ձեւերը ոչ միայն միմյանց լրացնում են, այլ նաեւ միմյանց օրինականությունն են ապահովում:

Այս փոխսահմանափակման արդյունքում կպահպանվի անձի եւ հասարակության իրավական պաշտպանությունը:

Հասարակության պետական կառույցի կառավարման ռամկավարական սկզբունքները պահանջում են.

- պետական իշխանության հիմնական մարմինների ընտրովիություն եւ պետական հիմնարկների համակարգում ընտրովի ներկայացուցչական մարմինների առաջնային դերի ապահովում.
- փոքրամասնությունը մեծամասնության որոշումների ենթարկելու սկզբունքի պաշտոնական ճանաչում, փոքրամասնության ամենակայուն Սահմանա-

digitised by A.R.A.R.@

դական և օրենսդրական իրավունքների պաշտպանման պայմաններում.

– քաղաքացիների հավասարություն օրենքների առջև, առանց սեռի, ծագման, հավատի, գույնի և որևէ այլ խտրության.

– օրենքի գերակայություն և դրա կենսագործման վերահսկելիություն:

Այս հիմնարար քաղաքական նպատակների կենսագործումը պահանջում է ակտիվ հետևողական գործունեություն, առաջադրելով զգալի թվով գործնական, քաղաքական և սոցիալական խնդիրներ: Դրանցից ՀՌԱԿ-ը առաջնահերթ է համարում հետևողական գործունեությունը հասարակական-քաղաքական կյանքի հետագա ժողովրդավարացման, իշխանության նոր մարմինների ձևավորման, անհատի իրավունքների ու ազատությունների սահմանադրական երաշխիքներ ապահովելու ուղղությամբ: Այս առումով, ազատ զարգացման իրավունքներ և հնարավորություններ պետք է երաշխավորվեն Հայաստանի Հանրապետությունում բնակվող բոլոր ազգերի և ազգությունների համար:

Կուսակցությունը անհրաժեշտ է համարում նպաստել գաղտնի, ուղղակի և հավասար ընտրական իրավունքի գործնական կիրառման արդյունավետության բարձրացմանը, բոլոր մակարդակի իշխանության մարմինների ընտրությունների այլընտրական սկզբունքի ամրապնդմանն ու կատարելագործմանը, հանդես գալ օրենսդրական, գործադիր և դատական իշխանությունների սահմանազատման, պետական մարմինների պատասխանատվության և իրավասությունների հստակ կանոնակարգման օգտին: Իշխանության մարմինների կազմավորման ժողովրդավարական ձևերը երաշխիքներ պետք է ստեղծեն անհնար դարձնելու իշխանության բռնազավթումը, իրավասությունների չարաշահումն ու օրինականության խախտումները:

Անշուշտ, արմատական բարեփոխումների կարիք է զգում Հանրապետության դատաիրավական համակարգը: ՀՌԱԿ-ը գտնում է, որ այդ բարեփոխումները պետք է տարվեն օրենսդրության մարդկայնացման, սոցիալական արդարության սկզբունքների և օրինականության խստիվ պահպանման, երդվյալ ատենակալների դատարանի ստեղծման և այլ առաջավոր սկզբունքների կիրառման հունով: Հասկանալի անհետաձգելի միջոցառումների կարիք են զգում իրավապահպան մարմինները:

ՀՌԱԿ-ի գործունեության կարևորագույն խնդիրներից է կուսակցության լայն ներկայացուցչության ապահովումը հանրապետության խորհրդարանում, ներկայացուցիչների միավորումը խորհրդարանային ֆրակցիայի մեջ և ընդդիմության կազմավորումը որոշակի քաղաքական պայմաններում: Դա իշխանության բարձրագույն մարմինների վրա կուսակցության իրականացվող քաղաքականությամբ ներազդելու պայքարի ձևն է, որը տարվում է հանուն ժողովրդի շահերի:

Հանդես գալով մասնավոր սեփականության իրավունքի պաշտպանությամբ, մերժելով դասակարգային պայքարն ու հեղափոխությունը, ազատական ռամկավարությունը միևնույն ժամանակ ձգտում է տնտեսական և սոցիալական արդարության: Չի ընդունում սեփականության պետական մենաշնորհը, ինչպես և համայնական սեփականությունը, հակադրվելով համայնավարական և սոցիալիստական տնտեսական սկզբունքների: Միաժամանակ համապատասխան օրենսդրական գործունեությամբ և արհեստակցական միությունների վերահսկողությամբ, ՀՌԱԿ-ը պայքարելու է պետական և մասնավոր մենաշնորհների, աշխատավորների շահերի ոտնահարման դեմ: Կուսակցությունը իր կարևորագույն պարտականություններից մեկն է համարում բոլոր աշխատավորների ապահովագրությունը գործազրկության, հիվանդության, պատահարի, ծերության և մահվան դեպքում, պետական մակարդակով:

Անհրաժեշտ է ընդգծել նաև խնդիրների այն համախմբումը, որ կապված է ներկուսակցական գործունեության հետ: Այստեղ, առաջին հերթին, պետք է նշել, որ ՀՌԱԿ-ը մերժում է ռամկավարական կենտրոնացումը, ինչպես նաև կուսակցության բրգաձև հիերարխիան: Եթե որևէ անհատ կամ կուսակցության կազմակերպական միավոր համաձայն չէ այս կամ այն ընդունված որոշմանը, ապա կարող է ունենալ սեփական կարծիք և տեսակետ, պայքարել դրանց համար ռամկավարական միջոցներով:

Կուսակցության գործունեության կարևոր ցուցանիշներից է չափավորությունը, հավասարակշռվածությունը: ՀՌԱԿ-ը ավանդապահ է, երբ անհրաժեշտ է անեղծ պահել մեր ազգային ինքնությունը և արմատական է, երբ պետք է վերացնել առաջադիմությանը խափանող խոչընդոտները:

ՀՌԱԿ-ը ձգտում է իր աշխատանքային ձևերը, ոճը, կազմակերպական կառույցները ի սկզբանե զերծ պահել վարչարարությունից, խիստ կենտրոնացումից, գաղափարական և բարոյական վերասերումից: Կադրերի ընտրովիությունը և փոխարինելիությունը, գործունեության հրապարակայնությունը, իր տեսակետները պաշտպանելու փոքրամասնության իրավունքը, կուսակցության տեսական-գաղափարախոսական պրոբլեմների կամ քաղաքականության մշակմանը կուսանդամների և կառուցվածքային միավորների ավելի գործուն մասնակցության ապահովումը, նպատակադրված են եղել ռամկավարական սկզբունքների անշեղ պահպանմանը ու զարգացմանը:

ՀՌԱԿ-ը վարում է մամուլի, զանգվածային լրատվական այլ մարմինների, ինքնուրույնության, հրապարակայնության կուրս:

Այլ հասարակական, քաղաքական կազմակերպությունների հետ իր հարաբերությունները ՀՌԱԿ-ը կառուցում է հանդուրժողականության, հավասարության, համագործակցության, համազգային խնդիրների լուծման մեջ միասնաբար գործելու սկզբունքներով: ՀՌԱԿ-ն առանձնահատուկ կարևորություն է տալիս հասարակության բոլոր առողջ ուժերի, բոլոր հասարակական և քաղաքական կազմակերպությունների համերաշխ համագործակցությանը ազգային հիմնահարցերի լուծման բնագավառում: Նա մերժում է հակամարտության, ծայրահեղականության դրսևորումները ազգօգուտ գործունեության ոլորտում, ինչպես նաև ազգային խնդիրների շահարկումը նեղ քաղաքական նպատակներով, քանզի այդ բոլորը ջլատում են ազգի համախմբման ուժը, զգալիորեն արգելակում հասարակության զարգացման բնականոն ընթացքը:

ՀՌԱԿ-ը մերժում է դասակարգային պայքարը և հեղափոխությունը, որպես հասարակական կյանքի զարգացման լծակներ: Նա ընդունում է միայն պատմության բնականոն զարգացման ուղին: Հասարակության կատարելիությունը տեղի է ունենում բնաշրջման, բարեփոխության անընդհատ և անվերջանալի գործընթացով, անհատական և հանրային կարողությունների անկաշկանդ ու կամավոր գործադրմամբ, քաղաքական և որակական նախադրյալների հետևողական կուտակմամբ, որը ապահովվում է հասարակության խաղաղ անցումը զարգացման մի աստիճանից մյուսը: Բարեշրջում և ոչ թե հեղաշրջում, սա է պատմության բնականոն ընթացքը: Պատմության մեջ ոչ մի հեղաշրջում չի հասել իր նպատակներին, չի ապահովել հասարակության որակական ցատկը դեպի զարգացման նոր աստիճան: Ընդհակառակը, այն երբեմն սասանիչ տարիներով ետ է շպրտել հասարակությունը, պետությունը մարդկության զարգացման բնականոն ուղուց, դատապարտելով իր քաղաքացիներին արյան, ատելության, սոցիալական ատելության:

Կարևոր նշանակություն ունի հայրենիք-սփյուռք կապերի ամրապնդումը: ՀՌԱԿ-ը արտերկրի հայությանը դիտում է որպես ազգի համախմբման, պահպանման, միջազգային քաղաքական, տնտեսական և մշակութային կապերի ապահովման կարևոր գործոն և շարունակելու է խրախուսել դեպի ազգային արժեքները վերադառնալու սփյուռքահայ երիտասարդների ձգտումը, աջակցելով նրանց ազգային դաստիարակությանը, կրթությանը:

ՀՌԱԿ-ը գտնելով, որ բոլոր տնտեսական, գաղափարախոսական, քաղաքական և սոցիալական խնդիրների լուծումը ի վերջո հանգում է հասարակության տնտեսական հիմքերի ամրապնդմանն ու զարգացմանը, հատուկ ուշադրություն է նվիրում իր տնտեսական քաղաքականության մշակմանը:

ՀՌԱԿ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԸ

1 Ազատականությունը տնտեսական կյանքում

ՀՌԱԿ-ը տնտեսական ազատության գաղափարները և անհրաժեշտությունը հիմնավորում է, ելնելով մարդու ազատության, ազատ տնտեսական գործունեության, մասնավոր սեփականության անձեռնմխելիության գաղափարներից և այն իրողությունից, որ հասարակությունների առաջընթացի հիմքում ընկած են եղել և կան ազատական սկզբունքները: Այդ սկզբունքների վրա կառուցված հասարակական տնտեսակարգերն են, որ ունակ են ապահովելու մարդու արժանավայել կյանքը և պայմաններ ստեղծել նրա համակողմանի զարգացման համար:

Իրական ժողովրդավարության ստեղծողը ազատականությունն է, իսկ ժողովրդավարությունը իր հերթին այն միջոցն է, որով ազատականությունը կարող է դրսևորվել սոցիալական, տնտեսական և քաղաքական կյանքում:

Յուրաքանչյուր մարդ ազատ և հավասար հնարավորություն պետք է ունենա գործելու իր կրթությանը, ունակություններին և ինքերին համապատասխան: Մարդը պետք է ազատ լինի ցանկացած խմբի կողմից նրա նկատմամբ կիրառվող քաղաքական, տնտեսական կամ սոցիալական ճնշումից: Պետությունը պարտավոր է ապահովել այդ ազատությունը, առաջնորդվելով օրենքի առջև բոլորի հավասարության սկզբունքով, կանխարգելելով դասակարգային պայքարը և խթանելով համընդհանուր համագործակցությունը արտադրության առավելագույն ընդլայնման և բարեկեցիկ կյանքի համար: Կանոնակարգված ազատության և բոլորի համար հավասար հնարավորությունների հիմքերի վրա է, որ յուրաքանչյուր քաղաքացու ներդրումը և նախաձեռնությունը կարող են օժանդակել ընդհանուրի առաջադիմությանը: Հավասարարական բաշխումը և բանի արգելքների հարուցումը մարդու անհատականության գործում չեն կարող երաշխավորել սոցիալական արդարությունը և հավասարությունը:

Հասարակությունը կազմված է անհատներից և հավասար հնարավորությունների պայմաններում է, որ հնարավոր է ապահովել սոցիալական արդարությունը:

ՀՌԱԿ-ը Հայաստանի վերածնունդը և առաջանն անմիջականորեն կապում է շուկայական համակարգի հաստատման անհրաժեշտության հետ: Մարդու բնական ազատության հիմքը հանդիսացող մասնավոր սեփականության իրավունքը տնտեսական ռեսուրսների հողի, կապիտալի, աշխատանքի և ձեռնարկատիրական ունակության նկատմամբ, պետք է դառնա տնտեսական համակարգի անկյունաքարը: Շուկայական տնտեսությունը իրեն հատուկ մրցակցության և ազատ գների համակարգի միջոցով, անձնական շահի մարդկանց բնական ձգտումը անմիջականորեն ներդաշնակում է ընդհանուրի շահերին և դրանով իսկ ապահովում հասարակության առաջընթացը:

ՀՌԱԿ-ը չի հերքում պետության տնտեսական միջամտությունը, ընդունում է նրա անհրաժեշտ մասնակցությունը շուկայական համակարգի հաստատմանը և այն խնդիրների լուծմանը, որոնք շուկայական համակարգը կամ անբավարար է լուծում կամ էլ իր արդյունավետությամբ զիջում է պետականին:

2 Շուկայական համակարգի հաստատման ժամանակաշրջանի տնտեսական քաղաքականության խնդիրներն ու հիմնադրույթները

Հասարակական տնտեսության շուկայական համակարգին անցման խնդիրները նույնատիպ են բոլոր այն երկրների համար, որոնք կենտրոնացված պլանային համակարգից անցնում են այդ տնտեսակարգին ունենալով խնդրի լուծման սեփական մոտեցումները: Հետևաբար շուկայական համակարգի հաստատումը Հայաստանում ենթադրում է անհրաժեշտ ճգնաժամներ մեղմել բարեփոխումների իրականացման գործում, հաշվի առնելով հանրապետության արտադրատեխնիկական [illegible] և ներուժը, արտաքին տնտեսական կապերը և ներքին կոոպերացման աստիճանն ու հնարավորությունները, տնտեսական զարգացման առկա մակարդակն ու միտումները, աշխարհաքաղաքական իրավիճակը, սոցիալ-քաղաքական մթնոլորտը, ավանդույթներն ու սովորույթները:

ՀՌԱԿ-ը տնտեսական բարեփոխումների վերջնական նպատակի ընտրությանը համարժեք կարևորում է եղանակների և միջոցների ընտրությունը և գտնում է, որ համակարգային այդ փոփոխությունները պետք է իրականացվեն բնակչության համար հնարավորին չափ նվազ ցավագին և սեղմ ժամկետներում:

Հայաստանի Հանրապետությունում իրագործվող փոփոխությունները ՀՌԱԿ-ը արժեքավորում է ելնելով սոցիալական և տնտեսական ոլորտների զարգացման ներքին տրամաբանությունից և արդյունքներից, որոնք անող չափերով են տարբերվում իշխանությունների հայտարարված նպատակներից:

Տնտեսակարգի փոփոխման անցած տարիներին բնորոշ է եղել բարեփոխումների իրագործելի ծրագրի բացակայությունը, արդյունքում հասարակական տնտեսության կազմակերպման պլանային համակարգի քանդումը դարձավ ինքնանպատակ, չձևավորվեցին համապատասխան շուկայական մեխանիզմները: Կտրուկ նվազեցին արտադրության ծավալները: Բնակչությունը հայտնվեց սոցիալապես ծայրահեղ անպաշտպան վիճակում:

Ընդհանուր առմամբ, ստեղծված իրավիճակը բնակչության սոցիալական պաշտպանվածության չարդարացված ցածր աստիճանը և դրանով պայմանավորված սոցիալ-քաղաքական մեծ լարվածությունը, տնտեսության աղետալի կացությունը և այլն, ՀՌԱԿ-ը գնահատում է ելակետայինից պակաս բարենպաստ շուկայական բարեփոխումների համար:

ՀՌԱԿ-ը գտնում է, որ շուկայական բարեփոխումները հաջողությամբ կարող է իրագործել միայն ժողովրդի վստահությունը վայելող կառավարությունը:

ՀՌԱԿ-ը ընդունելի չի համարում շուկայական բարեփոխումների երկու տարբերակների «լիբերալ» և «սոցիալական կողմնորոշված» պարզ հակադրումը, քանի որ ազատական սկզբունքները իրենց էությամբ, բովանդակությամբ, գործողության գործադրման մեխանիզմներով այլ ուղղվածություն չունեն, քան սոցիալական կողմնորոշումը: Դրանց տարբերությունները իրենց գերակշռող մասով պայմանավորված են հարակից և այլ հարցությունների վրա գտնվող հանգամանքներով շուկայական համակարգի անցման նախապատրաստական միջոցառումների ավարտվածության աստիճանով, տնտեսական և սոցիալական ոլորտների վրա կառավարության ներգործելու կարողությամբ, կառավարողների իրազեկության մակարդակով և այլն: ՀՌԱԿ-ը առաջնորդվում է այն իրողությամբ, որ տնտեսական խնդիրների լուծումը իր ուղղվածությամբ, համընկնում է սոցիալական նպատակների և արդարության ապահովմանը, իսկ շեղումների դեպքում պետության դերը այդ ոլորտների համաձայնեցումն է իրավական և տնտեսական միջոցներով:

ՀՌԱԿ-ը գտնում է, որ շուկայական համակարգի հաստատման և հատկապես նախապատրաստական փուլում պետությունը պետք է անհրաժեշտ միջամտություն ցուցաբերի ինչպես բուն բարեփոխումների ապարաքում, այնպես էլ սոցիալական ճգնաժամի և տնտեսական կազմալուծման հաղթահարման և տնտեսության կառուցվածքի փոփոխման գործում:

ՀՌԱԿ-ը տնտեսական բարեփոխումների ինքնուրույն առանցքային նպատակն է համարում սերունդների ջանքերով ստեղծված արտադրական ներուժի պահպանումը և նվազագույն կորուստներով նորոգումը:

Սեփականաշնորհումը շուկայական համակարգի ձևավորման անհրաժեշտ պայմանն է, որի իրականացման չափանիշը տնտեսական ռեսուրսների օգտագործման արդյունավետության աստիճանն է և ոչ սեփականության ձևը: Խիստ վարկածային համարելով տնտեսության կայծակնային մասնավորեցման հնարավորությունը, ՀՌԱԿ-ը առաջնային է համարում պայմանների ստեղծումը կառավարման ապակենտրոնացման, տնտեսական հարաբերություններում սեփականության սուբյեկտի կարգավիճակի շնորհում, որոնք աստիճանական մասնավորեցման ընթացքում պետական ձեռնարկություններին թույլ կտան սահուն ձևով փոխանցվել շուկայական միջավայր և գործել բավարար արդյունավետությամբ:

Պետությունը պարտավոր է երաշխավորել սեփականության անձեռնմխելիությունը և ժառանգման իրավունքը, ապահովելու ձեռնարկչության և ընտրության ազատությունը, անհրաժեշտ պայմաններ ստեղծել շուկայական համակարգի գործունեության և դրա արդյունավետության բարձրացման համար:

ՀՌԱԿ-ը առաջնային է համարում շուկայական համակարգի հաստատումը սահմանող և գործառնությանը օժանդակող իրավական հիմքերի ստեղծումը և հասարակական մթնոլորտի ապահովումը, տնտեսական օրենսդրության կարգավորումը, իրավական նորմերի կայունության ապահովումը, մասնավոր սեփականության իրավունքների շրջանակների որոշումը, պայմանագրերի կատարման երաշխավորումը, մրցակցության պաշտպանությունը և հակամենաշնորհային գործունեությունը:

Շուկայական համակարգի հաստատմամբ և գործառնությամբ պայմանավորված բնակչության եկամուտների անհրաժեշտ տարբերակման նախապայմանն է բոլոր սոցիալական և պրոֆեսիոնալ խմբերի իրական եկամուտների աճը, դրա պետական օժանդակումը: Պետությունը պարտավոր է երաշխավորել անաշխատունակների, ծերերի և այլ խնամընկալների տնտեսական ապահովությունը և արժանավայել կյանքը:

Համապատասխան զբաղվածությունը պետք է ապահովվի բոլոր նրանց համար, ովքեր ցանկանում են և ունակ են աշխատելու:

Ընդունելով ազգային տնտեսության անկման միաժամանակյա կասեցման և բոլոր ճյուղերի արագ աճի ապահովման անհնարինությունը, ՀՌԱԿ-ը անհրաժեշտ է համարում տնտեսության կմախքը կազմող ճյուղերի պետական հովանավորումը և օժանդակումը: Այս պարագայում պետական միջամտության դերը տնտեսության պահանջվող կառուցվածքի հաստատումն է, որից հետո տնտեսական կյանքին ուղղակի մասնակցությունը անհրաժեշտաբար փոխարինվելու է մակրոտնտեսական ներգործությամբ:

Ձեռնամուխ լինելով այս հիմնական նպատակների կենսագործմանը, ՀՌԱԿ-ը այսօր առաջնահերթ է համարում ժողովրդի քաղաքական դաստիարակությունը, նրան առաջարկելով նպատակների ու գործունեության ճշմարիտ մի ուղի, որը դրականորեն օժանդակելով հայկական պետականության վերաշինության, նրա առաջադիմության և հզորացման մեծ գործին, միևնույն ժամանակ զերծ է պահում հասարակական կյանքը պահպանողական և արմատական երկու ծայրահեղությունների կործանարար ազդեցություններից, ապահովում նրա հավասարակշիռ ընթացքը: Պահպանողականը, ավանդականը ընդունելի են այն չափով միայն, որքանով անհրաժեշտ են մեր ազգային ինքնությունը պահպանելու համար: Արմատականը, նորը ընդունելի է այն չափով միայն, որքանով նպաստում է հաղթահարել առաջընթացի խոչընդոտները: Սկզբունքների այս հավասարակշիռ ընտրությունը ռամկավարական և ազատական է իր բնույթով և պայմանավորում է կուսակցության գործելակերպը: Հավասարակշռությունը խախտվելու դեպքում պահպանողականությունը վերափոխվում է հետադիմության, արմատականությունը՝ ամբոխավարության կամ անիշխանության: Երկու ծայրահեղություններ, որոնց անհաշտ պայքարը կարող է ավարտվել միայն ժողովրդի նոր ստրկացմամբ, մեծամասնության բռնի ենթարկմամբ փոքրամասնության իշխանությանը: Նման պարագայում կուսակցության գործելակերպը դառնում է խիստ վճռական, իսկ դիրքորոշումը անհանդուրժող, քանզի վտանգվում են ոչ միայն ժողովրդի քաղաքական ինքնությունն ու հոգեբանությունը, այլև տասնյակ տարիների նրա տքնաջան աշխատանքով ձեռք բերած արժեքներն ու ինքնիշխան պետականությունը:

Այդ իսկ պատճառով, ՀՌԱԿ-ը հետապնդելով խաղաղ և ազգօգուտ քաղաքական նպատակներ, չի հրաժարվի իշխանության կառույցների, քաղաքական այլ ուժերի պես [illegible] իր իրավունքից, համախոհ ընդդիմադիր ուժերի հետ համագործակցելու հնարավորությունից, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության ղեկավարումը ընտրապայքարի, այսինքն ազատ, համաժողովրդական ընտրությունների միջոցով ստանձնելու և սույն ծրագրով նախատեսված քաղաքական նպատակները կենսագործելու հայրենասիրական պարտականությունից, գործելով Սահմանադրության և իր իրավունքների շրջանակում: ■

digitised by A.R.A.R.@

Քաղաքական

ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆ ՎԱՏԻ ԵՎ ՇԱՏ ՎԱՏԻ ՄԻՋԵՎ

Լեռնային Ղարաբաղի խնդրի բալկանացումը

Նախորդ տարվա հուլիսին հրապարակված «Չհայտարարված աշխարհամարտ» հոդվածում եւ մի շարք այլ հրապարակումներում մենք ներկայացրել էինք «սառը պատերազմին» հաջորդած նոր համաշխարհային պատերազմի հիմնական նպատակները, պատերազմի գոտիները, հավանական հետեւանքները եւ գործադրվող միջոցները, ուշադրություն բեւեռելով ռուսական առանցքի վրա, որին ածանցվում էին արյունալի հակամարտությունները Բալկաններում, Անդրկովկասում, Միջին Ասիայում եւ խաղաղ կարգավորման գործընթացը Միջին Արեւելքում: Անհանգստացած էինք, որ ռազմաքաղաքական մեծ տեղաշարժությունների ալիքի վրա է բարձրացված երկու ժողովուրդների սերբերի եւ հայերի ճակատագիրը, դրանից բխող բոլոր հետեւանքներով:

Այսօր արդեն պետք է խոստովանել, որ պետական-պաշտոնական կառույցներից դուրս արտահայտված ինքնուրույն միտքը լիակատար պարտություն կրեց, չկարողանալով դույզն իսկ ներազդել քաղաքականության վրա, որն իրականացնում էր Հայաստանի վարչակարգը հանրապետության ներսում եւ միջազգային ասպարեզում: Դրա հիմնական պատճառներից են նախ եռհեղափոխական քաղաքական-հասարակական համակարգի ավտորիտար բնույթը, որը ձեւավորվեց հասարակական ներազդեցության եւ իշխանությունների նկատմամբ բավարար վերահսկողության մեխանիզմների բացակայության հետեւանքով, հակառակ որ պահպանվում են ժողովրդավարության խորհրդանշական հատկանիշները: Երկրորդ, առավել ազդեցիկ քաղաքական ուժերն ինքնամեկուսացվեցին կուսակցական եսակենտրոնության շրջանակներում, որի հետեւանքով լուսանցված միտքը մնաց առանց քաղաքական պաշտպանության եւ զարգացման հնարավորությունների:

Վերջերս Դաշնակցային Ռուսաստանի արտգործնախարար Անդրեյ Կոզիրեւը, անդրադառնալով նախկին Հարավսլավիայում արյունահեղ հակամարտության կարգավորմանը, ընդգծեց, որ ընտրությունը կայանում է վատ եւ շատ վատ տարբերակների միջեւ: Խոսքն անշուշտ վերաբերում է նախ եւ առաջ սերբերին եւ այն երկրներին, որոնք շահագրգռություն են ստեղծել, բայց անհանգստացած են նրանց ճակատագրով: Պաշտոնական տեսակետը ներքաղում է, որ սերբերի համար վատ ընտրությունը Վենս-Օուենի խաղաղ կարգավորման ծրագրի ընդունումն է, որի դեպքում սերբերը կորցնում են պատերազմի ընթացքում իրենց ձեռքբերումների մի մասը: Իսկ առավել վատ ընտրությունը, այդ նույն պաշտոնական տեսակետի համաձայն, սերբերի կողմից կարգավորման ծրագրի մերժումն էր, որը պետք է հանգեցներ օտար, առաջին հերթին ամերիկյան ռազմական միջամտությանը: Ընդ որում, ռազմական միջամտության ձեւերն այդպես էլ մինչեւ վերջ չհստակեցվեցին եւ իրենց մեջ ներառում էին օդուժի ռմբակոծություններից եւ շուրջ 70 հազարանոց զորքի տեղաբաշխումից մինչեւ ճակատային գծում հակամարտող կողմերին միմյանցից բաժանելու կոչված այնպիսի ռազմական ստորաբաժանումների տեղադրումը, որոնք ընդամենը ավելի շատ լիազորություններ եւ գործելու ազատություն կունենային, քան ունեն ՄԱԿ-ի խաղաղարար ուժերը:

Իսկ ինչպիսին է դիտվում «վատի եւ շատ վատի» միջեւ ընտրության խնդիրը ոչ պաշտոնական դիտանկյունից: Նախ, ակնհայտ էր դառնում, որ Օուենի կարգավորման ընդունումը ոչ միայն վերջնականապես չէր լուծում սերբերի ցավոտ հիմնահարցերը, այլ ընդհակառակը՝ ուղղակի ճանապարհ էր բացում սերբերի համար շատ ավելի կնճռոտ եւ ճակատագրական խնդիրներն արծարծելու համար: Այդ մասին անթաքույց արտահայտվում էին ծրագրի հեղինակները, ասելով, թե Բոսնիայում խնդիրը կարգավորելուց հետո անհրաժեշտ կլինի անմիջականորեն զբաղվել Կոսովոյի ալբանացիների իրավունքների հարցով: Իսկ սա սերբերի համար նշանակում է միայն մի բան, Բոսնիայում մարող հակամարտության մոխիրների վրա բոցկլտալու է նոր, Կոսովոյի հրդեհը: Էլ ավելի մաչելի ասած, նախատեսվում էր Բոսնիայի տարածքից պատերազմը տեղափոխել բուն Սերբիայի տարածք: Այն, որ Կոսովոյի ալբանացիների անջատողական նկրտումներն անխուսափելիորեն հանգեցնելու են Բոսնիային համարժեք, եթե ոչ ավելի արյունալի հակամարտության, այսօր ոչ մեկի մոտ կասկած չի հարուցում: Իսկ դա նշանակում է, որ սերբերը կրկին մնալու են ագրեսորի դերում, շրջափակման մեջ, օտար միջամտության ամենօրյա սպառնալիքի տակ: Այսինքն, սերբերի կարգավիճակը մնալու է նույնը, ինչ եւ այժմ է, ընդամենը մեկ, բայց շատ էական տարբերությամբ՝ պատերազմի թատերաբեմը տեղափոխվում է բուն Սերբիայի տարածք: Դրանից բացի, վիճողականությունն ազգային հարցում կպայթեցնի ներքաղաքական լարվածությունը Սերբիայում, որը հասունացել է նաեւ շնորհիվ միջազգային տնտեսական պատժամիջոցների: Մի խոսքով, Բոսնիայում խաղաղությանն ուղղված զիջումների փոխարեն սերբերին առաջարկվում է շքեղ հրավառություն սեփական տանը ազգամիջյան եւ ներքաղաքական պայքարի հիմքի վրա: Ուստի, առավել քան խոհեմ էր սերբերի կողմից Վենս-Օուենի ծրագրի մերժումը, քանզի «վատի եւ շատ վատի» ընտրության մեջ նրանք կանգ առան վատի վրա: Դա եթե չի չեզոքացնում, ապա գոնե անորոշ ժամանակով հետաձգում է այն աղետը, որը սպառնում է բուն Սերբիային:

Երբ բրիտանական «Էկոնոմիստ» հանդեսը Քելբաջարի տարածքում ադրբեջանական հենակետերի վերացման կապակցությամբ կարծիք արտահայտեց, թե այդ տարածքի գրավումը Հայաստանի տնտեսությունը վերջնականապես կործանելուց առաջ հայերին լոկ փշրանքներ է նետում, անշուշտ, համեստություն ցուցաբերեց: Ինչ խոսք, ռազմաճակատներում տակտիկական բնույթի հաջողությունները իսկապես կուրացնում են ժողովուրդներին, ստիպելով նրանց մոռացության մատնել շատ հիմնարար խնդիրներ, բայց Քելբաջարյան իրադարձությունները ծառայեցվեցին ոչ միայն այս նպատակին: Քելբաջարը հնարավորություն տվեց ավարտական փուլին հասցնելու բալկանյան եւ անդրկովկասյան պատերազմական գոտիների համաժամանակացումն ու համարժեքությունը: Երբ Շուշին ու Լաչինը կոչված էին կապելու հայի իբրեւ զոհի ճանաչված կերպարը, ապա Քելբաջարը կոչված է ագրեսոր հայի կերպարը: Ամենեւին էլ պատահական չէ, որ ամերիկյան «Նյուսուիք» եւ ֆրանսիական «Մոնդ դիպլոմատիկ» հանդեսները գրեթե միաժամանակ հանդես եկան Քելբաջարյան իրադարձությունների մասին գրեթե նույն վերնագիրը կրող հրապարակումներով. «Հաղթանակ, որը թանկ կնստի»: (Ինչպես որ պատահական չէ առհասարակ նախ եւ առաջ ամերիկյան մամուլի ողողումը հայերի նոր կերպարը միջազգային հանրության շրջանակներում արմատավորելուն ուղղված նյութերով: Իսկ ռադիոկայանները չեն հոգնում հավասարի նշան դնել «էթնիկական մաքրումների» նկատմամբ բնածին ձգտում ունեցող սերբ եւ հայ ժողովուրդների միջեւ):

Քաղաքական այս արշավը վրձնի վերջին հարվածն է նորանկախ Հայաստանի ընդհանուր պատկերին, որն ուղեկցելու է նրան դեռ երկար տարիներ: Մեր ժողովուրդը հայտնվեց երես առ երես այն դաժան ճշմարտությանը, որ մեր ընտրության հնարավորությունը շատ երկար ժամանակ սահմանափակված է լինելու վատի եւ շատ վատի միջեւ ընկած տարածությամբ: Եւ խնդիրն այն չէ, թե «Ուոլ Սթրիթ Ջորնըլ» օրաթերթի խորհրդով Միացյալ Նահանգները շտապելու են գրավել Դուշանբեն եւ Երեւանը, նույնիսկ ոչ այն, որ պաշտոնական բնույթ կստանան արդեն վաղուց գործող պատժամիջոցները: Ընդհակառակը, նոր աշխարհակարգում լարված թակարդում մեր ժողովրդի առավելագույն տեղավորմանը զուգահեռ, նրան ավելի շատ հնարավորություններ կտրվեն ինքնամեծարման հիմն ձոնելու ինչպես սեփական, այնպես էլ օտարի խանձված տարածքների ու ավերակույտերի վրա:

Հիմնահարցն այն է, որ 21-րդ դար մենք մտնելու ենք գործում «զոհի» ժողովրդի, քաղաքակրթության ամֆիթատրոնում խրախճանքն ապահովող գլադիատորի կարգավիճակով: Եւ երբ հանկարծ Լեռնային Ղարաբաղը չցուցաբերի Բոսնիայի սերբերի ողջամտությունը, ապա հայաստանցիները շատ շուտով կզգան նման կարգավիճակի ողջ քաղցրությունը:

ՏԻԳՐԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

«ԿԱՊՐՈԼԻՍ» ֆիրմա եւ «ԲԻՈՒՆՈՒՎԵՐՍԻԱ» ասոցիացիան

Զուլեծ ավանի պահեստից վաճառում են կենսահումուս:
Մեծածախ գնորդների համար սահմանված է 20 տոկոս զեղչ:
Վճարը ցանկացած ձեւով
Հեռախոսներ՝ 27-81-91, 58-04-26, 58-54-27, 56-83-31:

Արմեն Էլբակյան

«Ամենափրկիչ ջրհեղեղ»

(կատակերգություն 2 գործ.)

Մեր օրերի մշակութային կյանքից վերցված ուրախ պատմություն է սա: Հերոսը դժվարություններից փախչելով՝ մտել է տուն, դուռն ամուր փակել աշխարհի առաջ: Սակայն տունը ընտանիք է, նաեւ ազգականներ, որոնք կարող են հանգիստը ինքնակամ բանտվածի պատճառով: Ստացվել է զվարճալի անցումով, զավեշտով, նաեւ դրամատիզմով հագեցած ներկայացում, որի ծանրությունը թատրոնի միջին եւ երիտասարդ սերնդի դերասանների ուսերին է՝ Բորիս Պետրոսյանի, Մարիամ Ղազարյանի, Լյուբա Լյուլեջյանի, Սամվել Աղամիրյանի, Գագիկ Ասլանյանի...

Տպավորիչ է բեմական միջավայրը, որի հեղինակը ժողովրդական նկարիչ Սարգիս Արությանն է: Միահյուսված իրապաշտականից ու պայմանականից՝ ծնվել է առինքնող մի աշխարհ, անչափ ծանոթ, բայց միաժամանակ՝ այնքան արտասովոր:

Բեմադրությունն իրականացրել է թատրոնի գեղարվեստական ղեկավար Արմեն Էլբակյանը:

Ներկայացման օրեր 22, 23, 25, 29, 30, սկիզբը ժամը 17-ին:
Տոմսերը վաճառվում են թատրոնի տոմսարկղերում, ժամը 10-17-ը:
Հասցեն. Խորհրդարանի 4 (Արմենիա հյուրանոցի կողքին):
Հեռախոս 58-01-01

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Հատուկ դասընթացների բաժին. կարճ դասախոսություններ

1. Բանակցությունների սկզբունքները շուկայական հարաբերություններում
Մայիսի 22, 26, 28, 29, 31 1993 թ.
Սաս Ա. ժ. 10:00-13:30
Սաս Բ. ժ. 15:00-18:30
Դասախոսներ. Դեբորահ Վեյլ, Ջոան Սախս

2. Դրամային եւ բանկային խնդիրներ
Մայիսի 31 - հունիսի 11, 1993 թ.
Յուրաքանչյուր երկուշաբթի, չորեքշաբթի եւ ուրբաթ, ժ. 18:00-21:00,
Դասախոս Վարդգես Բուսաղյան

3. Ստրատեգիական պլանավորում (միայն գրադարանավարների համար)
Մայիսի 24 - հունիսի 8, 1993 թ.
Մայիսի 24, երկուշաբթի, ժ. 10:00-12:00,
Մայիսի 25-27, ժ. 9:00-12:00
Մայիսի 31, երկուշաբթի, ժ. 9:00-12:00
Հունիսի 1-4: Գործնական համախմբեր
Հունիսի 7: Ընդհանուր ծրագրի վերանայում
Դասախոս. Սիլվա Մանուկյան, Արաքսի Չոլոլյան

Դասախոսությունները կընթանան անգլերեն լեզվով, հայերեն համընթաց թարգմանությամբ: Յուրաքանչյուր դասընթացի գրանցման արժեքը 200 ռուբլի: Լրացուցիչ տեղեկությունների համար կարող եք զանգահարել 27-33-70 հեռախոսահամարով:

Եգիպտոսը երրորդ տեղում է ցորենի ներմուծման գծով

Եգիպտոսի Արաբական Հանրապետությունն աշխարհում 3-րդ տեղն է զբաղեցնում ցորենի ներմուծման գծով: Ամեն տարի նա մինչեւ մեկ միլիարդ դոլար է ծախսում արտասահմանում հացահատիկ գնելու համար, որպեսզի բավարարի բնակչության էժան հացի կարիքները, որի արտադրությունն զգալի չափով վարկավորվում է պետության կողմից:

Եգիպտոսի մատակարարման կորպորացիայի փոխնախագահ Սամիր ալ Շամանդիի խոսքերով, ընթացիկ ֆինանսական տարում, որը Եգիպտոսում կավարտվի հունիսի 30-ին, երկիրն ընդհանուր առմամբ կներմուծի 5.5 միլիոն տոննա ցորեն:

Եգիպտոսի համար այդ հացահատիկի խոշորագույն արտահանողը Միացյալ Նահանգներն է, որն արդեն մի քանի տարի կայուն կերպով Եգիպտոսին տարեկան մատակարարում է մինչեւ 4 միլիոն տոննա հացահատիկ: Երկրորդ տեղն զբաղեցնում է Ֆրանսիան. ընթացիկ ֆինանսական տարում Եգիպտոսն այդ երկրից ներմուծել է 240 հազար տոննա ցորեն: Սակայն, ինչպես նշում է Ս. ալ Շամանդին, Ֆրանսիայի իշխանություններից առայժմ չեն ստացվել այնպիսի նոր առաջարկություններ, որոնք շահեկան կլինեին Եգիպտոսին: ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ՏԱՍ-ՏԱՍՍ

Քիչ երկրներ ավելի սերտ համագործակցություն

Ինչպես հայտարարեց ԱՊՀ միացյալ զինված ուժերի գլխավոր հրամանատար Եվգենի Շապոշնիկովը, կոլեկտիվ անվտանգության մասին պայմանագրի ստորագրումից հետո անցած մեկ տարում այն այնպես էլ չի հագեցվել կոնկրետ բովանդակությամբ, չեն մշակվել ընդունված որոշումների կենսագործման մեխանիզմները: ԱՊՀ երկրների պաշտպանության նախարարների խորհրդի նիստից առաջ լրագրողներին տված հարցազրույցում նա հայտնեց, որ թվով ավելի քիչ պետությունների մասնակցության դեպքում ավելի սերտ համագործակցություն է հնարավոր պայմանագրի շրջանակներում: Ինչպես հաղորդեց ԻՏԱՌ-ը, ԱՊՀ երկրների պաշտպանության նախարարների խորհրդի նիստում նախատեսվում էր քննարկել կոլեկտիվ անվտանգության կոնկրետ միջոցառումներ, որոնք պետք է ներկայացվեն այսօր Մոսկվայում կայանալիք գագաթաժողովի մասնակիցներին: Օրակարգում ընդգրկված էին հետեւյալ հարցերը. Համակցության մասնակից պետությունների պաշտպանունակության բարձրացման եւ ռազմական համագործակցության խորացման հիմնական ուղղությունների մասին որոշման նախագիծը, ԱՊՀ միացյալ զինված ուժերի մասին պայմանագրի նախագիծը, ինչպես նաեւ այլ քաղաքացիություն ունեցող զինծառայողների ԱՊՀ երկրներում ծառայելու հիմնական սկզբունքների եւ պայմանների մասին համաձայնագրի նախագիծը: ԻՏ

Չի բացառվում Քութայիսի միջադեպի կանխամտածվածությունը

Ռուս-վրացական հարաբերությունների բարելավմամբ անչափ շահագրգռված են երկու կողմերն էլ, հինգշաբթի օրը ԻՏԱՌ-ին տված հարցազրույցում հայտարարեց Ռուսաստանի փոխարտգործնախարար Բորիս Պաստուխովը: Նա նշեց, որ եթե առաջիկա ռուս-վրացական գագաթաժողովի անկյունաքար դառնան գլխավոր հարցերը, այդ թվում Աբխազիայի հակամարտության լուծումը, ապա հնարավոր կլինի հասնել դրական արդյունքների: Փոխնախարարի խոսքերով, դժվարությունն այն է, որ կուտակվել են բազմաթիվ բացասական կողմեր՝ «անվստահության եւ փոխադարձ կասկածամտության իներցիան»: Դրա հետ մեկտեղ նա կտրականապես դեմ է այն կարծիքին, թե ռուսական բանակն իր ինքն է սարքել «այդ ճակատամարտը»: Քութայիսի դեպքերը Վրաստանում ռուս զինծառայողների նկատմամբ կիրառվող ամենօրյա սադրանքներից մեկն են, նշեց դիվանագետը: Ամենաշատ եւ անհանդուրժելի երեւույթն այն է, որ սկսել են պատանդ վերցնել ռուս զինծառայողների ընտանիքների անդամներին, նշեց նա: ԻՏ

Ռուսաստանի ուղղափառ եկեղեցին կոչում է խաղաղության

Մոսկվայի եւ Համայն Ռուսիո պատրիարք Ալեքսի Բ-ն եւ Ռուսաստանի ուղղափառ եկեղեցու սրբազան սինոդը նախկին Հարավսլավիայի տարածքում զինված հակամարտության մասնակից ժողովուրդների ղեկավարներին կոչ են արել անհապաղ դադարեցնել ռազմական գործողությունները եւ անցնել վիճելի հարցերի խաղաղ ու փոխզիջումային լուծմանը: «Մեզ վշտացնում են այդ քաղաքական հակամարտությունը որպես դավանանքային եւ կրոնական վեճ ներկայացնելու եւ դրանով իսկ հակամարտության շուրջը դավանաբանական երկպառակություն բորբոքելու եւ մարդկանց կրոնական զգացմունքները դիմակայության խորացման համար օգտագործելու փորձերը», ընդգծվում է հայտարարության մեջ: Պատրիարքը եւ սրբազան սինոդը համաշխարհային ընկերակցությանը կոչ են արել հրաժարվել հակամարտությանը զինված միջամտություն ցույց տալու, կողմերից որեւէ մեկին միակողմանիորեն ռազմական աջակցություն հատկացնելու կամ միակողմանի տնտեսական շրջափակման ենթարկելու ծրագրերից: ԻՏ

digitised by A.R.A.R.@

Փարիզում դպրոցականները պատանդ են վերցվել

Անծանոթ մի զինյալ, որի ձեռքին կար ատրճանակ եւ մի տուփ, հինգշաբթի հետմիջօրեին պատանդ վերցրեց փարիզյան դպրոցներից մեկի ցածր դասարանների աշակերտներին, պահանջելով 18 մլն ֆրանկ գումար, սպառնալով պայթեցնել ձեռքի տուփը: Ավելի ուշ, անվտանգության աշխատողների հետ բանակցություններից հետո, նա բաց թողեց երեխաներից 8-ին: Ոստիկանությունը շարունակում էր մինչեւ ուշ գիշեր:

Ռուսական զորքերի դուրսբերումը գլխավոր խնդիրն է

Ռոյթեր գործակալությանը տված հարցազրույցում Էստոնիայի նախագահ Լ. Մերին հայտարարեց. «Էստոնիայում ռուսական զորամասերի ներկայությունը հիմնական ապակայունացնող գործոնն է: Գաղութային կայսրությունների ժամանակները վաղուց են անցել, բայց Ռուսաստանում տակավին կան ուժեր, որոնք ձգտում են վերականգնել գաղութային կայսրությունը: Մենք կուզենայինք Ռուսաստանի հետ ավելի շուտ համաձայնության հասնել նրա զորքերի դուրսբերման շուրջը: Բայց ամենամեծ դժվարությունն այն է, որ Ռուսաստանը մինչեւ օրս կոնկրետ ժամկետ չի նշել»: Լ. Մերին հավելեց. «Էստոնիայում գունավոր մետաղների անօրինական առեւտրի ետեւում կանգնած գլխավոր ուժերն այստեղ տեղաբաշխված ռուսական զինված ուժերն են: Այսպես, Պալդիսկիի ռազմածովային ուժերի խարսխակայանի բոլոր պղնձե կաբելներն ու յուղոտ մետաղները Արեւմուտքին վաճառել են ռուս զինվորականները: Ֆինական ծոցի հյուսիսում գտնվող Միլյամայեի նավահանգստում նախկին խորհրդային ռազմական գործարանը ջրի տակ թաղել է 1200 տոննա ուրանի թափոն»:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Օս-ինգուշական հակամարտության գոտում զոհվել է 546 մարդ

Ժամանակավոր վարչակազմի տվյալների համաձայն, ապրիլի դրությամբ օս-ինգուշական հակամարտության գոտում զոհվել են 546 մարդ, այդ թվում 407 ինգուշ, 105 օս: Զոհվածներից 216 ուրիշ ազգությունների անձինք են, այդ թվում 13-ի ինքնությունը չի պարզվել: Զոհվածներից 505-ը տղամարդ է, 41-ը՝ կին, կան նաեւ մինչեւ 15 տարեկան 12 երեխաներ: Հրապարակված տվյալների համաձայն, արձանագրվել է 606 վիրավոր, այդ թվում 168 ինգուշ եւ 418 օս: Հակամարտության գոտում ռուսական զորքերի զինծառայողներից զոհվել է 14 եւ վիրավորվել 39 մարդ: ԻՖ

Աջակողմյան արմատականների քայքայիչ գործողությունները

Լիտվայի աշխատանքի ժողովրդավարական կուսակցության խորհրդի նախագահությունը հանդես է եկել «Աջակողմյան արմատականների ընդդիմադիր գործունեության մասին» հայտարարությամբ: Փաստաթղթում նշվում է, որ պարտվելով ընտրություններում, աջակողմյան ընդդիմությունը ձգտում է յափշտակել հասարակության քաղաքական լարվածությունը: Այդ քայքայիչ գործողությունները խրախուսում անեն գնով իշխանությունը վերցնելու փորձեր են: Էլթա

Կրկին գնդակոծվել է ռուսական ռազմական լաբորատորիան

Աբխազիայում ռուսական զորքերի օդուժի խմբի հրամանատարության աղբյուրները ԻՏԱՌ-ին հայտնեցին, որ մայիսի լույս 14-ի գիշերը վրացական բանակի դիրքերից 40 ռումբ հրետակոծվել է Ներքին Էշերա գյուղում գտնվող ռուսական ռազմական լաբորատորիան: Հրամանատարության ներկայացուցիչը հայտարարեց, որ ռուսական զորքերը շարունակում են «լիակատար չեզոքություն պահպանել»: ԻՖ

Մշակույթ

Օպերան զգացմունքի բարձրակետ է

Այս հին ճշմարտությանն ես հանգում դիտելով Երեւանի Թատրոն-լաբորատորիայի ներկայացրած Վիլյամ Սարոյանի «Օպերա-օպերա» պիեսի բեմադրությունը, որով մայիսի 12-ին բացվեց տարօրինակ այս անունը կրող թատրոնի առաջին խաղաշրջանը: Հետաքրքիր ժամանակներ ենք ապրում. երբ մի կողմից շատ է խոսվում թատրոնի մահվան, հանդիսատեսի անտարբերության եւ այլ համանման բաների մասին, ապա մյուս կողմից նորանոր թատերական օջախներ են հայտնվում մայրաքաղաքի գեղարվեստական քարտեզին՝ բերելով իրենց ուրույն գույնը եւ գտնելով իրենց հանդիսատեսին:

Հիշածս օրը մենք ականատես եղանք մի արարողության, որի անունն էր «Թատրոնի ծնունդ»: Շուրջ տարի էին նախապատրաստվել թատրոնի դերասանները ու ռեժիսորները այդ օրվան: Եվ այն կայացավ: Կայացավ Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոնի փոքր դահլիճում, որտեղ այդ օրը նույնիսկ կանգնելու տեղ չկար: Ճիշտ է, Թատրոն-լաբորատորիան ստեղծվել է 1989 թ. մարտի 1-ին Հայաստանի Թատերական գործիչների միության կողմից եւ նրա նախագահ Խորեն Աբրահամյանի գործուն աջակցությամբ, խաղացվել են նույնիսկ առանձին ներկայացումներ, բայց սա առաջին անգամն էր, որ դասականորեն բացվում է թատերաշրջանը եւ վաճառվում են տոմսեր: Հավաքված ռեժիսորներին եւ դերասաններին միավորողը գեղագիտական նույն մտածելակերպն էր, երեւույթներին ու փաստերին նայելու եւ արժեւորելու միանման մոտեցումը: Այդ մեկը չէր կարող երկար սպասեցնել տալ. առաջին անգամ բեմադրվում են մեզ մոտ սակավ հայտնի, բայց արտասահմանում արժանիորեն գնահատված եւ ճանաչված դրամատուրգների գործեր՝ աբսուրդի թատրոնի հայրերից Իոնեսկոյի հանրահայտ «Ռնգեղջյուրը», ժամանակակից միստերիալ թատրոնի հիմնադիրներից Միշել դը Գելդերոդի «Խեղկատակների դպրոց» ֆարս-միստերիան, իտալացի հայտնի դրամատուրգ Լուիջի Պիրանդելլոյի «Վեց դերսոնաժ հեղինակ որոնելիս» ստեղծագործությունը: Վերջինով նրանք լավագույնը ճանաչվեցին Հայաստանի թատրոն-ստուդիաների ստուգատես-փառատոնում, ապա մասնակցեցին մոսկովյան «Պերսպեկտիվա-89» միջազգային մրցույթին, որտեղ եւս հաջողություն գտան՝ հրավիրվելով Հարավսլավիայի ազգային թատերական փառատոնին որպես հյուր:

Այն հարցին, թե ինչու է նորաստեղծ թատրոնի խաղացանկում բացակայում հայկական դրամատուրգիան, նրա գեղարվեստական ղեկավար Արմեն Մազմանյանն ասաց. «Մեր թատրոնի կազմավորման ընթացքը համընկավ ազգային շարժման վերելքի հետ: Սակայն այն մթնոլորտը, երբ ազգայինը հեշտ-հեշտ սկսեց շահարկվել, մենք որոշեցինք ժամանակավորապես չբեմադրել հայկական դրամատուրգիա եւ նախաձեռնել 20-րդ դարի համաշխարհային գեղարվեստական-փիլիսոփայական ուղղությունների մեծագույն դեմքերի ստեղծագործությունների առաջին անգամ հայ հանդիսատեսին ներկայացնելու գործը: Առաջիկայում պատրաստվում ենք բեմադրել «Այծամայր» միջնադարյան միստերիան ըստ հայ միջնադարյան գրականության նյութերի»:

Որքան էլ Թատերական գործիչների միությունը օգներ, իսկ Սունդուկյանի անվան թատրոնն իր փոքր դահլիճը տրամադրեր այս կոլեկտիվին, միեւնույն է, այնքան շատ էին ծախսերն ու կարիքները, որ դժվար էր մտածել դրանք հոգալու մասին: Եվ նույն Արմեն Մազմանյանը նոր-նոր ոտքի կանգնող թատրոնին օգնելու անհրաժեշտությունից ելնելով եւ հիմնականում այդ նպատակով ստեղծեց «Գոյակ» մշակութային-գործարարական ընկերությունը: Սրա ծավալած մշակութային լայն գործունեությանն արժե անդրադառնալ առանձին հոդվածով: Այս կապակցությամբ ասենք միայն, որ նրա կառույցում այժմ կան կիրառական արվեստի տարբեր արհեստանոցներ, պատկերասրահ, հրատարակչություն եւ այլն: Ընկերության միջոցներով կարգի բերվեց այն դահլիճը, որտեղ եւ կայացավ Վ. Սարոյանի վերոհիշյալ պիեսի բեմադրությունը:

Ովքեր կարդացել են այս գործը, առաջին անգամ տպագրված «Բեմ» հանդեսում (թարգմանիչ Անելկա Գրիգորյան), հիշում են հավանաբար, որ այն բավական փոքր ծավալի, ընդամենը երկու էջանոց մի ստեղծագործություն է: Ուստի ստեղծագործական որոշակի համարձակություն, նաեւ գեղարվեստական լավ երեւակայություն էր պետք այն բեմ հանելու համար: Մյուս կողմից էլ բեմադրողին բավական տեղ է մնում այն ստեղծագործաբար զարգացնելու եւ շարունակելու առումով: Բայց շարունակելն էլ պիտի լիներ այնպես, որ չխաթարվեր Սարոյանի գեղարվեստական մտածողությունը: Այս բեմադրությունը դիտելիս հետո ակամայից հիշեցի Թաիրովի խոսքերը. «Յուրաքանչյուր գրական գործ լավ առիթ է բեմադրության համար»: Պարտադ[illegible] միտք լիներ, անշուշտ, ուղղակի զուգահեռներ անցկացնել ամերիկահայ գրողի պիեսի եւ այս բեմականացման միջեւ: Դրանք վերջին հաշվով արվեստի տարբեր տեսակների պատկանող գեղարվեստական ինքնուրույն միավորներ են: Բեմադրության հեղինակ Սամսոն Ստեփանյանը նոր դերերով է բնակեցրել Սարոյանի հերոսների աշխարհը, ավելացրել առանձին հատվածներ՝ միաժամանակ հարազատ մնալով գրողի ոգուն: Ի վերջո այս պիեսը երիտասարդ ռեժիսորի համար ծառայել է որպես մոդել հետագա իմպրովիզացիաներ անելիս: Ինչ խոսք, դիտողին, տվյալ կան հանդիսատեսին այս ամենը քիչ է հետաքրքրում: Բեմում պարզապես Սարոյան են խաղում, այնտեղ օպերա ստեղծելու, այն բեմադրելու հազվադեպ գեղեցիկ տեսարաններ են՝ առաջին հայացքից միմյանց հետ կապ չունեցող, բայց նաեւ անխզելիորեն կապված: Կոմպոզիցիոն առումով դրանք միավորվում են հայտարարի կերպարի միջոցով, որը բացատրում է օպերայի էությունը: Վերջինս «մեներգ է եւ դիմախաղ, պար ու գաստում, զվարճանք ու զառանցանք»: Օպերան իսկապես զգացմունքի բարձրակետ է: Այն պահերին, երբ զգացմունքները են հորդում, բոլորս ենք փորձում երգել, մեզ երեւակայել օպերային երգիչներ: Օպերան ամեն լավի ու գեղեցիկի խտացումն է, իսկ այս բեմադրությունն այդ ամենի հիշեցումն ու մարմնավորումը՝ անխտիր բոլոր դերասանների խանդավառ ու ոգեւորված խաղի, նրանց երգ ու պարի միջոցով: Թվում է միայն, որ երբ դադարեցվի չափավորվեր այդ խանդավառությունը եւ վերանային ավելորդ ծեծծեծումները, դրանից ավելի կշահեր ներկայացումը: Վերջինիս հաջողությանը անխոս նպաստում է նաեւ նկարչական դասական ձեւավորումը (նկարիչ Մկրտիչ Մկրտչյան), բեմական մակերեսի օգտագործման անսովոր լուծումը: Տպավորիչ էր հատկապես Զարուհի Շեկոյանի մարմնավորած երաժշտասեր աղջկա կերպարը, որի ականջներում ճշտորեն արձագանքվում էր որոտընդոստ ծափերի տարափը: Նման ծափեր եղան նաեւ այդ երեկո՝ ի պատիվ եւ այս ներկայացման, եւ ընդհանրապես Երեւանում թատերական նոր օջախի ծննդյան:

ԼԵՎՈՆ ԼԱՉԻՆՅԱՆ

ԱԶԳ - ՄԱՐԶԱԿԱՆ

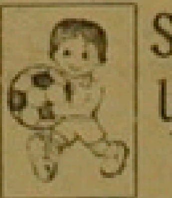

Տղաների հետ կմրցեն նաեւ աղջիկները

Այսօր, Երեւանի Շենգավիթի շրջանի թիվ 2 մանկապատանեկան մարզադպրոցի խաղադաշտում մեկնարկում է Քաջար Փողայանի անվան ֆուտբոլի անդրանիկ ավանդական հուշամրցաշարը:

Քաջար Փողայան, 1925-1992 թթ., Հայաստանի Հանրապետության վաստակավոր մարզիչ: Հանդես է եկել Երեւանի «Դինամո» եւ «Սպարտակ» ակումբներում: 1949-50 թթ. «Դինամո»-ի կազմում հանդես է եկել ԽՍՀՄ բարձրագույն խմբի առաջնությունում: 1954 թ. հանդես է եկել ԽՍՀՄ գավաթի եզրափակիչ խաղում: «Արարատ» թիմի պատմության մեջ նա երկրորդ գոլի հեղինակն է (ապրիլի 24, 1949 թ., ՈՕՊ Մոսկվա): Ավարտելով ելույթները կանաչ խաղադաշտում, անցել է մարզչական աշխատանքի: Իր երկարամյա, բեղմնավոր աշխատանքի ընթացքում դաստիարակել է մի շարք բարձրակարգ ֆուտբոլիստներ, որոնք հետագայում հանդես են եկել հանրապետության վարպետների թիմերում:

Հուշամրցաշարին մասնակցում են 1979 թ. ծնված 6 հավաքական թիմեր. Երեւանի ՀՖՄԴ «Մալաթիա», «Նաիրի», «Փարոս» (աղջիկներ), «Այր-Բեն-Գիմ» Շենգավիթ եւ Գյումրիի «Շիրակ» եւ ՄՊՍՊ թիմերը:

Այս մրցաշարը հետաքրքրական է նաեւ այն առումով, որ առաջին անգամ տղաների հետ միասին կմրցակցի աղջիկների «Փարոս» թիմը: Մրցումները կանցկացվեն շրջանաձեւ մրցակարգով, թիմերը երկու խաղակեսով, յուրաքանչյուրը 30-ական րոպե, կխաղարկեն միմյանց հետ, որտեղ կկիրառվի միավորների յուրօրինակ հաշվարկ: Հաղթանակի համար թիմերին կտրվի չորս միավոր, պարտության համար միավոր չի տրվի, իսկ եթե խաղն ավարտվեց ոչ-ոքի, կնշանակվեն 11 մետրանոց տուգանային հարվածներ, որտեղ հաղթողին կտրվի երեք միավոր, իսկ պարտվողին՝ մեկ: Մեկնարկային խաղերում կհանդիպեն «Մալաթիա»-«Փարոս», «Նաիրի»-«Այր-Բեն-Գիմ» եւ «Շիրակ»-ՄՊՍՊ թիմերը: ■

Դատավորները դատում են դատավորներին

Մայիսի 13-ին տեղի ունեցավ Հայաստանի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի մրցավարական կոմիտեի նիստը, որտեղ քննարկվեց ներկա առաջնության եւ գավաթի խաղարկությունում մրցավարների կողմից թույլ տրված սխալների հարցը: Ինչպես հայտնեց այդ կոմիտեի նախագահ, միջազգային կարգի մրցավար Հենրիկ Նալչաջյանը, մրցավարական կոմիտեն ամենայն լրջությամբ է մոտենում Հայաստանի ֆուտբոլի ազգային առաջնությանը: Հայաստանի ֆուտբոլի ֆեդերացիան լինելով ՖԻՖԱ-ի եւ ՈՒԵՖԱ-ի լիիրավ անդամ, անթույլատրելի է համարում մրցավարների այնպիսի սխալները, որոնք գցում են մեր ֆուտբոլի հեղինակությունը եւ վնասում նրան: Այսպես, «Վան»-ՀԱԱ-ՖԻՄԱ 4-րդ տուրի հանդիպման ժամանակ մրցավար Վանյա Կազանճեւին (Երեւան) կոպիտ սխալի համար մրցավարական կոմիտեն որոշեց որակազրկել, չթույլատրելով նրան հանդես գալ որպես գլխավոր մրցավար, մինչեւ առաջնության առաջին շրջանի վերջը: «Արարատ»-«Զվարթնոց» եւ «Վան»-ՀԱԱ-ՖԻՄԱ խաղերին թույլ տված կոպիտ սխալների համար երեւանցի Ալեքսիս Հովսեփյանին որակազրկեցին մինչեւ առաջնության 10-րդ տուրը: Գավաթի խաղարկության կիսաեզրափակիչ փուլի «Շիրակ»-«Բանանց» խաղի մրցավար Հենրիկ Սիմոնյանը (Արտաշատ) թույլ տված սխալների համար որակազրկվեց պայմանականորեն, մինչեւ առաջին շրջանի վերջը: ■

«Շիրակը» եզրափակիչում

Հայաստանի ֆուտբոլի գավաթի խաղարկության կիսաեզրափակիչ «Բանանց»-«Շիրակ» հանդիպումը դրամատիկ ավարտ ունեցավ: Խաղավարտից երկու րոպե առաջ շիրակցի Գագիկ Գրիգորյանը հավասարեցրեց խաղի հաշիվը՝ 1:1 եւ հնարավորություն տվեց իր թիմին դուրս գալ գավաթի եզրափակիչ: «Բանանցից» աչքի ընկավ Գեւորգ Բաժալյանը: Հիշեցնենք, որ առաջին հանդիպումը ավարտվել էր 2:1 հօգուտ «Շիրակի»:

ՀՀ առաջնություն, 5-րդ տուր.

ՀԱԱ-ՖԻՄԱ-«Կոտայք» 4:1

«Զվարթնոց»-«Կանազ» 2:0

Ամեն ինչ դեռ առջեւում է

Ֆուտբոլի 1994 թ. աշխարհի առաջնության ընտրական եվրոպական խմբերում անցկացվեցին հերթական հանդիպումները:

Առաջին խումբ

Էստոնիա-Մալթա՝ 0:1

Վեցերորդ խումբ

Բուլղարիա-Իսրայել՝ 2:2

Ֆինլանդիա-Ավստրիա՝ 3:1

1 խումբ

	Մ	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ
1. Շվեյցարիա	12	7	5	2	0	17-3
2. Իտալիա	10	7	4	2	1	15-6
3. Պորտուգալիա	6	5	2	2	1	8-4
4. Շոտլանդիա	4	5	1	2	2	4-8
5. Էստոնիա	1	2	0	1	1	0-8
6. Մալթա	1	7	0	1	6	2-17

6 խումբ

	Մ	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ
1. Ֆրանսիա	10	6	5	0	1	11-4
2. Բուլղարիա	9	7	4	1	2	12-7
3. Շվեդիա	6	4	3	0	1	7-3
4. Ավստրիա	4	5	2	0	3	9-9
5. Ֆինլանդիա	2	5	1	0	4	4-9
6. Իսրայել	1	4	0	1	3	5-12

ԱՇՈՏ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Հույժ գաղտնի

❖ Պարզվում է, որ այն բանից հետո, երբ Գերագույն խորհրդի աղետի գոտու եւ փախստականների հարցերի հանձնաժողովի նախագահ Խաչիկ Ստամբոլցյանը, արդար զայրույթով մղված, հայտարարել է իր լիազորությունները վայր դնելու մասին, ԳԽ նախագահությունը հայտնվել է ծանր կացության մեջ: Նախագահության անդամները չեն կարողանում կողմնորոշվել, թե տվյալ պարագայում պրն. Ստամբոլցյանին որ կարգավիճակն է ավելի համապատասխան՝ «աղետյալի», թե փախստականի: Ինչ վերաբերում է սույն հանձնաժողովին, ապա դրա անվանումը ենթադրվում է շուտ փոխել, թե չէ արդեն երրորդ անգամ է փախստական դառնում:

❖ Ի տարբերություն նախորդի՝ Գերագույն խորհրդի անկախ պետականության հարցերի մշտական հանձնաժողովը բերեւս միակն է, որ լիովին համապատասխանում է իր անվանմանը՝ դրա բոլոր անդամները գործում են միմյանցից անկախ:

❖ Գերագույն խորհրդի նախագահության նիստում անդառնալիորեն մերժվել է ծառայության հարցերի մշտական հանձնաժողով կազմելու առաջարկը, քանի որ բոլոր հանձնաժողովներն էլ անխտիր զբաղվելու են ծառայությամբ, ուստի աննպատակահարմար է նրանց սահմանափակելը եւ ինչ-որ առանձին հանձնաժողով ստեղծելը:

❖ Ինչպես հայտնի դարձավ, ԳԽ նախագահությունը մերժել է նաեւ Գերագույն խորհրդի թվով 16 հարցերի մշտական հանձնաժողովների կողքին գոնե մեկ «պատասխանների» հանձնաժողով ստեղծելու առաջարկը: Բուռն եւ շահախնդիր քննարկումն ավարտվել է այն եզրակացությամբ, որ «պատասխանները» այնուամենայնիվ գործադիր մարմինների գործն են, այլ ոչ թե օրենսդիրի:

ՎԱԼԵՐԻ ՄԻՐԶՈՅԱՆ
«Սուտլուր» գործակալության անօրեն-տնօրեն

digitised by A.R.A.R.@

Աշխարհ

ԵԼՑԻՆ-ՇԵՎԱՐԴՆԱՁԵ. ՄԱՅԻՍԻ 20-ԻՑ ՀՐԱԴԱԴԱՐ ԱԲԽԱԶԻԱՅՈՒՄ

Կրեմլում ուրբաթ օրը սկսվեց Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինի աշխատանքային խորհրդակցական հանդիպումը Վրաստանի ղեկավար Էդուարդ Շեւարդնաձեի հետ:

Ինչպես հայտնեցին երկու պետությունների ղեկավարների մերձ շրջանակներից, բանակցությունների կենտրոնում են Աբխազիայի զինված հակամարտության կարգավորման հարցերը: «Երկու կողմերն այդ հանդիպմանն են եկել հակամարտության խաղաղ լուծման հասնելու միահամուռ ցանկությամբ», ԻԹ-ին հայտնեցին հանդիպումը նախապատրաստած ռուսական եւ վրացական պատվիրակությունների փորձագետները: Նրանք նաեւ ընդգծեցին, թե երկու ղեկավարները ելնում են այն բանից, որ հարկավոր է Աբխազիայի հակամարտության մեջ լիովին հրաժարվել ուժի գործադրումից:

Միաժամանակ Բ. Ելցինի առաջարկությամբ Կրեմլում սկսվեցին Ռուսաստանի եւ Վրաստանի վարչապետների, արտաքին գործերի եւ պաշտպանության նախարարների երկկողմ բանակցությունները:

Նույն օրը Ելցինը եւ Շեւարդնաձեն որոշում ընդունեցին այն մասին, որ Աբխազիայում աբխազական եւ վրացական ուժերի հակամարտության գոտում կրակը դադարեցվելու է մայիսի 20-ին եւ սկսվելու է կողմերի մարտական ծանր տեխնիկայի եւ հրետանու դուրս բերումը: Այդ մասին ԻԹ-ի թղթակցին հայտարարեց է. Շեւարդնաձեն հանդիպման ավարտից հետո: Մայիսի 25-ից նաեւ դադարեցվում են վրացական, աբխազական եւ ռուսական ռազմական օդանավերի եւ ուղղաթիռների թռիչքները հակամարտության գոտում: **ԻԹ**

Կրասնոդարում ծնվել է առաջին «փորձանոթային» երեխան: Աղջիկը, որը ծնվել է Կրասնոդարի գինեկոլոգիական կենտրոնում մարմնից դուրս բեղմնավորման եւ սաղմի պատվաստման շնորհիվ, ունի 3 կգ քաշ եւ իրեն լավ է զգում: **ՆՏ**

ՖԻԼՀԱՐՄՈՆԻԱՅԻ ՓՈՔՐ ԴԱՀԼԻՃ

16 մայիսի 1993 թ.
Վոկալ-գործիքային երաժշտություն
Պետական օպերայի կամերային նվագախումբ

Համերգ

Գեղարվեստական ղեկավար եւ դիրիժոր, արվեստի վաստակավոր գործիչ
ՎԻԼԵՆ ՉԱՐՉՕՂԼՅԱՆ
Տալլինի օպերային երգիչների մրցույթի մրցանակակիր
ԿԱՐԻՆԵ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ
Ծրագրում՝ Ռոսսինի, Բիզե, Սեն-Սանս, Վերդի, Գերշվին, Վոլֆ:

Սկիզբը 16:00:
Համերգի հովանավորն է «ՄԻԳԼ» կոնցեռնը:

Մայիսի 27, 28-ին, ժամը 18:00-ին
Երեւանի մարզահամերգային համալիրում հանդես կգա
ԱՐԱՄ ԱՍԱՏՐՅԱՆԸ
Տոմսերը վաճառվում են ՄՀԿ-ի, «Մոսկվա» կինոթատրոնի, «Երիտասարդական» մետրոյի դիմացի տոմսարկղերում:
Շտապեցեք

ECONO TRANS

Ձեզ անհրաժե՞շտ է շտապ մեկնել Լոս-Անջելես: Հարց չկա: Եթե իհարկե օգտվեք «Էկոնո թրանս» ամերիկյան ավիաընկերության ծառայությունից:

Երբ դուք այցելեք այդ ընկերության Երեւանի ներկայացուցչություն, որը գտնվում է Կասյան փողոցի թիվ 6 շենքում, կամ զանգահարեք 27-69-73, 27-69-74, 27-48-87 հեռախոսահամարներով, ապա կիմանաք, որ «ԻԼ-62» արդիական ինքնաթիռը ընդամենը 17 ժամում ձեզ կհասցնի օվկիանոսից այն կողմ, ճանապարհին կարճատեւ կանգառներ անելով Մոսկվա եւ Անքորիջ (Ալյասկա) քաղաքներում:

«Էկոնո թրանսի» չվերթները ամենավստահելին եւ ամենամատչելին են: Բավական է ասել, որ Երեւանից Լոս-Անջելես ուղերթի տոմսն արժե 695 դոլլար, իսկ մինչեւ տասներկու տարեկան երեխաների համար ուղեվարձը 20 տոկոսով զեղչ է: Եթե դուք ցանկանում եք ձեռք բերել երկկողմանի տոմս, ապա դրա համար հարկ կլինի վճարել ընդամենը 1150 ամերիկյան դոլլար: Մինչեւ Սան-Ֆրանցիսկո տոմսն արժե 625 դոլլար, իսկ երկկողմանի տոմսը՝ 1050 դոլլար:

Յուրաքանչյուր անձ կարող է անվճար տեղափոխել 60 կիլոգրամ ուղեբեռ, իսկ զեղչ գներով ձեռք բերված տոմսերի տերերը՝ 40 կիլոգրամ:

«Էկոնո թրանս» ավիաընկերության Լոս-Անջելես ժամանած ուղեւորներին ընկերությունն իր հաշվին կարող է երկու օրով հասցնել Լաս Վեգաս եւ ետ (իհարկե, եթե ուղեւորը դա ցանկանա):

ՇՏԱՊԵՑԵՔ, ԱՌԱՋԻՆ ՉՎԵՐԹԸ ՄԱՅԻՍԻ 29-ԻՆ Է:

PUBLISET

KILIKIA TOUR

Դուք ուզում եք այցելել Գերմանիա՞:
«ԿԻԼԻԿԻԱ-ՏՈՒՐ» ընկերությունը տալիս է այդ հնարավորությունը:
Ընդամենը 250 $ եւ 50000 ռուբլով կպատրաստվեն Ձեր ելքի փաստաթղթերը.
մինչեւ 16 տարեկան երեխաների համար անվճար:

ԴԻՄԵՔ ՄԵԶ ԵՎ ՄԵԿ ԱՄՍԻՑ ԴՈՒՔ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅՈՒՄ ԵՔ:

Սայաթ-Նովայի պող. «Անի» հյուրանոց, 7-րդ հարկ, 730 սենյակ
հեռ. 58-11-10, 59-43-70

PUBLISET

Հայտարարություն

Չորեքշաբթի, մայիսի 19-ին, ժ. 12:00-ին երեքունու շրջխորհրդի նիստերի դահլիճում կկայանա Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության առեւտրական ՌՈՒԲԵՆ ՄԻՐԶԱԽԱՆՅԱՆԻ հանդիպումը պատերազմի եւ աշխատանքի վետերանների հետ:

Հայտարարություն

Մեղվաբուծական գիտահետազոտական կայանը վաճառում է մաքրացեղ մեղվաընտանիքներ:

Ցանկացողները կարող են զանգահարել
62-66-50, 62-68-60, 62-67-41, 62-05-80

Mercury ENTERPRISE

"Mercury enterprise"-ը

ներքական անգամ անցկացնելով ինվեստիցիոն գործընթացը, բնակչությանը հնարավորություն է ընձեռում իրենց խնայողությունները պաշտպանել հիպերինֆլյացիոն պրոցեսներից: Ֆիրմայի մասնագետներն այս անգամ առաջարկում են ներդրումների *հետեւյալ տարբերակները.*

1. Եռամսյա ավանդների դեպքում -15% ամսական, որը ժամկետի վերջում կկազմի -45%
2. Վեցամսյա ավանդների դեպքում -20% ամսական, որը ժամկետի վերջում կկազմի -120%

"Mercury enterprise"-ը

Երաշխավորում է ձեր գումարների ապահովվածությունը՝ արժեզրկման պայմաններում ամենակայուն արտարժույթով՝ հանդիսացող անշարժ գույքով:

Երեւան, Սայաթ-Նովայի 19, «Անի» հյուրանոց, 6-րդ հարկ 632 եւ 634 սենյակներ
594-632
594-634

PUBLISET

Բալկաններ

Քլինթոն. Մեր նպատակը բոսնիացիների կողմը կանգնելը չէ

«Վաշինգտոն պոստը» ապրիլի 14-ին հրապարակել է նախորդ օրը նախագահ Բ. Քլինթոնի թերթին տված հարցազրույցի շարադրանքը: ԱՄՆ նախագահը մասնավորապես հայտարարել է. «Ես դարձյալ գտնում եմ, որ միջազգային ընկերակցությունը շահագրգռված է Բալկաններում հակամարտության կասեցմամբ, ագրեսիայի, բռնության եւ արյունահեղության դադարեցմամբ: Պետքարտուղար Քրիստոֆերը վերջերս ուղեւորություն կատարեց Եվրոպայի մի շարք երկրներ եւ Ռուսաստան, փորձելով պարզաբանել մեր այն տեսակետը, թե դրա առավել խելամիտ եղանակը մահմեդականների զինամատակարարման արգելքի շատ կազմակերպված վերացումն է հակամարտ ուժերի հավասարեցման նպատակով:

Ինձ ոգեւորում է մասնավորապես այն փաստը, որ Քրիստոֆերի ուղեւորությունը բուլացրեց նրանց ընդդիմությունը: Սակայն նրանք տակավին չեն ուզում այդ ծրագրի իրագործումը, գտնելով, որ դրա հնարավոր օգուտը վնասից քիչ կլինի:

– *Կարծո՞ւմ եք արդյոք, թե միայն օդային հարվածներով կարելի է հասնել այն բանին, ինչին մտադրվել էին հասնել իսլամներին զենքի մատակարարման արգելքի վերացման եւ օդային հարվածների համադրությամբ:*

– Մասամբ: Եթե նպատակը ուժերի հավասարեցումն է, ապա դրան կարելի է հասնել սերբերին զինաթափելով, կամ նրանց սպառազինությունների թիվը կրճատելով: ԱՄՆ դիրքորոշումը դարձյալ այն է, որ օդային հարվածները հարկավոր են ժամանակ շահելու համար, որն անհրաժեշտ է բոսնիացիների առավել լավ սպառազինման նպատակով, որպեսզի նրանք կարողանան պաշտպանվել: Ես չեմ բացառում տարբերակներից որեւէ մեկը, բայց նաեւ չեմ ներառում դրանք: Ես պետք է ավելացնեմ, որ նպատակը ոչ թե Միացյալ Նահանգներին կամ համաշխարհային ընկերակցությանը բոսնիացի մահմեդականների կողմում հակամարտության մեջ ներքաշելն է, այլ նրանց սպանությունները եւ բռնությունը դադարեցնելը, խելամիտ քաղաքական լուծման հասնելը, որը թույլ կտար Բոսնիայում խաղաղություն հաստատել եւ կկանխեր հակամարտության տարածումը: Սա մեկն է առավել սուր քաղաքական խնդիրներից, որոնց մենք բախվում ենք արդեն երկար ժամանակ: Թերեւս մեզ չհաջողվի դա լուծել շատ արագորեն, բայց հույս ունեմ, որ մեզ կհաջողվի համաձայնության գալ քաղաքականության շուրջը, որպեսզի վճռականորեն առաջ շարժվենք»:

Իր մեկնաբանության մեջ «Վաշինգտոն պոստը» նշում է. «Տարօրինակն այն է, որ եթե անտեսենք Բոսնիայի զոհերը, ապա նախագահ Քլինթոնը կարող է Բոսնիայի ճգնաժամից բավական հաջող դուրս գալ: Նա հաղթում է այդ ճանապարհին, բայց գուցե այդպիսով նրան հաջողվի խուսափել իրոք լուրջ փորձանքից»:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ՝ «Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635

Խմբագիր
ՀԱՄԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ / 581841

Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863

Apple® Macintosh® համակարգչային շարուածք «Ազգ» թերթի

Azg armenian daily

Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Թերթի ձեւավորման եւ տառատեսակների հեղինակ ՊԱՎԵԼ ԴԱԼԼԱՔՅԱՆ

33 նախարարների խորհրդին ասցեին «Պարբերական» հրատ. տպարան, Երեւան 23 Արշակունեաց 2 · Գրանցման թիվ 65. · Պատվ. 69149. · Տպաքանակ 35 000. · Պարտեր 1510 · Ստորագրված է տպագրության 14.5.1993

digitised by A.R.A.R.@